

ZÁPADOČESKÁ UNIVERZITA V PLZNI

**FAKULTA PEDAGOGICKÁ
KATEDRA PSYCHOLOGIE**

**MOŽNOSTI A MEZE ČINNOSTÍ DOBROVOLNICKÝCH
ORGANIZACÍ VE VZTAHU K OSOBNOSTNÍMU ROZVOJI
DÍTĚTE**

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

Hana Henclová

Předškolní a mimoškolní pedagogika

Vedoucí práce: PhDr. et PaedDr. Věra Kosíková, Ph.D.

Plzeň 2020

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci vypracovala samostatně
s použitím uvedené literatury a zdrojů informací.

V Plzni, 27. července 2020

.....
vlastnoruční podpis

PODĚKOVÁNÍ:

Na tomto místě bych ráda poděkovala PhDr. et PaedDr. Věře Kosíkové, Ph.D. za vedení mé bakalářské práce, za rady pomoc a čas, který mi obětovala. Dále bych chtěla poděkovat Bc. Ivaně Konášové, za veškeré materiály, seznámení se skupinou a umožněním praxe v organizaci Ponton z.s. a také všem pracovníkům programu včasné péče Klubičko.

ABSTRAKT

Bakalářská práce bude pojednávat o činnostech dobrovolnických organizací ve vztahu k osobnostnímu a sociálnímu rozvoji dětí předškolního věku.

Cílem práce je tyto činnosti podrobně analyzovat metodou pozorování, ke které došlo v organizaci Ponton z.s. a jejich programu včasné péče Klubíčko. Dalším cílem je seznámit veřejnost s organizacemi jako je například Ponton z.s., které se věnují pomoci dětem předškolního věku ze sociokulturně znevýhodněného prostředí.

V teoretické části bude vymezen pojem *dobrovolnictví* a *dobrovolník*. Dále pak najdeme charakteristiku osobnostního, emočního a sociálního vývoje dětí předškolního věku a závěrečná kapitola je zaměřena na roli dobrovolnických organizací v osobnostním a sociálním rozvoji dětí ze sociokulturně znevýhodněného prostředí.

Praktická část byla realizována v programu včasné péče Klubíčko a obsahuje informace získané analýzou dokumentů a pozorování rozvoje konkrétních osobnostních a sociálních dovedností, které vytyčil autor Michal Svoboda (2017). Pozorování obsahuje soubor vybraných aktivit a jejich zhodnocení.

ABSTRACT

The whole piece of work deals with the activities of non-profit organisations concerning the personality and social development of preschool-age children.

The goal of the thesis is to analyse in detail the activities of the organisation *Ponton z.s.* and their programme of the early care called *Klubíčko* using the observation method. Another aim of the paper is to acquaint the public with organisations such as *Ponton z.s.*, which are engaged in helping preschool-age children from a socioculturally disadvantaged environment.

The theoretical background of the thesis is devoted not only to the detailed clarification of the elemental terms *voluntariness* and *volunteer* but also the characteristic of the personality, emotional, and social development of the preschool-age children. The concluding chapter focuses on the role of non-profit organisations in the personality and social development of the children from a socioculturally disadvantaged environment.

The practical part of the paper is realized on the ground of my work within the programme of the early care *Klubíčko* and contains information obtained from document

analysis and observation of the development of the particular personality and social skills, which were defined by the author Michal Svoboda (2017). The observation section of the thesis includes the file of selected activities and their evaluation as well.

ZDE SE NACHÁZÍ ORIGINÁL ZADÁNÍ KVALIFIKAČNÍ PRÁCE

1 OBSAH

ÚVOD.....	3
2 DOBROVOLNICTVÍ.....	5
2.1 VYMEZENÍ POJMU DOBROVOLNICTVÍ.....	5
2.2 TYPY DOBROVOLNÉ ČINNOSTI.....	6
2.3 VYMEZENÍ POJMU DOBROVOLNÍK.....	8
2.4 DOBROVOLNICKÉ ORGANIZACE.....	11
3 OSOBNOSTNÍ A SOCIÁLNÍ VÝVOJ DÍTĚTE PŘEDŠKOLNÍHO VĚKU.....	12
3.1 OSOBNOSTNÍ VÝVOJ.....	12
3.2 EMOČNÍ VÝVOJ.....	12
3.3 SOCIÁLNÍ VÝVOJ.....	14
3.4 SOCIALIZACE.....	16
4 ROLE DOBROVOLNICKÝCH ORGANIZACÍ V OSOBNOSTNÍM A SOCIÁLNÍM ROZVOJI DĚTÍ ZE SOCIOKULTURNĚ ZNEVÝHODNĚNÉHO PROSTŘEDÍ.....	19
4.1 PROSTŘEDÍ JAKO VÝZNAMNÝ FAKTOR VZDĚLÁVÁNÍ DÍTĚTE PŘEDŠKOLNÍHO VĚKU.....	19
4.2 DĚTI V SOCIOKULTURNĚ ZNEVÝHODNĚNÉM PROSTŘEDÍ.....	19
4.3 ROLE DOBROVOLNICKÝCH ORGANIZACÍ V OSOBNOSTNÍM A SOCIÁLNÍM ROZVOJI DĚTÍ ZE SOCIOKULTURNĚ ZNEVÝHODNĚNÉHO PROSTŘEDÍ.....	20
5 METODOLOGIE VÝZKUMU.....	22
5.1 CÍL PRÁCE.....	22
5.2 CHARAKTERISTIKA VÝZKUMNÉHO VZORKU.....	22
5.3 METODY A PRŮBĚH SBĚRU DAT.....	22
6 VÝSLEDKY EMPIRICKÉHO ŠETŘENÍ.....	23
6.1 POPIS PROGRAMU KLUBÍČKO SPOLEČNOSTI PONTON Z.S.....	23
6.1.1 Cíle programu Klubíčko.....	24
6.1.2 Základní poskytované služby.....	24
6.1.3 Spolupráce Klubíčka s jinými institucemi.....	25
6.1.4 Provozní doba a režim dne.....	26
6.1.5 Průběh denních aktivit.....	26
6.1.6 Podmínky využívání služeb projektu Klubíčko.....	26
6.2 POZOROVÁNÍ SKUPINY DĚTÍ PROGRAMU VČASNÉ PÉČE KLUBÍČKO.....	27
6.2.1 Popis dne v Klubíčku.....	27
6.2.2 Popis aktivit osobnostního a sociálního rozvoje.....	28
6.2.3 Shrnutí.....	36
ZÁVĚR.....	38
RESUMÉ.....	40
SEZNAM LITERATURY.....	42
PŘÍLOHY.....	I

SEZNAM ZKRATEK

MŠ – Mateřská škola

NNO – Nestátní nezisková organizace

OSPOD - Orgán sociálně-právní ochrany dětí

PPP - Pedagogicko- psychologická poradna

ZŠ – Základní škola

ÚVOD

Tématem bakalářské práce jsou činnosti dobrovolnických organizací ve vztahu k osobnostnímu a sociálnímu rozvoji dítěte. Důvodem volby tématu je seznámit sebe i širší veřejnost s neziskovými organizacemi, které pracují s dětmi předškolního věku, seznámit veřejnost s metodou této práce, poukázat v čem se liší od normálních mateřských škol a jak na děti působí. Dalším důvodem bylo zjistit více o práci s dětmi předškolního věku ze sociálně znevýhodněných rodin v dobrovolnických organizacích a o jejich připravenosti na vstup do první třídy základní školy. V klasických mateřských školách můžeme vidět normálně fungující třídu se skupinou dětí z běžných rodin a jen pár dětí z dané třídy má nějaké konkrétní poruchy, kdežto skupina dětí z programu včasné péče Klubíčko je plná dětí s hned několika poruchami, kteří žijí v sociálně znevýhodněných rodinách, kde jsou i vztahy mezi rodiči a dětmi velice komplikované.

Kvůli bakalářské práci jsem se sama stala dobrovolníkem organizace Ponton z.s., kde mne uvítali. I přesto, že počty dobrovolníků stále stoupají, jen v našem kraji je tolik organizací a dalších programů v nich, že se vždy další dobrovolník hodí. Tímto bych chtěla složit hluboký obdiv všem dobrovolníkům, kteří často dělají plnohodnotnou práci jen za dobrý pocit a ze své vlastní dobré vůle.

Původně jsem se měla stát dobrovolníkem ve Společnosti Tady a Teď, o.p.s., konkrétně v jejich Předškolním klubu. Velká nevýhoda těchto programů je, že je často nemá kdo financovat, a to se stalo i tomuto projektu. Než jsem stihla na dobrovolnictví nastoupit, tak Předškolnímu klubu došly finance a museli ho ukončit. Rychle jsem začala shánět organizaci, která se mimo jiné zabývá i dětmi předškolního věku. Objevila jsem organizaci Ponton z.s. a jejich program včasné péče Klubíčko, který ale neustále bojuje se stejným finančním problémem. Doteď není jisté, jestli bude organizace schopna otevřít od září Klubíčko znova. Pevně ale věřím, že se situace vyřeší a Klubíčko bude schopno pomoci dalším dětem se sociálním znevýhodněním.

Teoretická část bakalářské práce je zaměřena na vymezení pojmů jako jsou – *dobrovolník a dobrovolnictví*, dále pak na typy dobrovolných činností. Další část se věnuje osobnostnímu, sociálnímu a emočnímu vývoji dětí předškolního věku a následuje kapitola o sociálně znevýhodněných dětech.

Praktická část je realizována v programu včasné péče Klubíčko a obsahuje informace získané analýzou dokumentů a dlouhodobého pozorování rozvoje konkrétních osobnostních a sociálních dovedností. Tyto dovednosti jsou vypsány dle autora Michala Svobody (2017). Pozorování obsahuje soubor vybraných aktivit a jejich rozbor.

Cílem práce je podrobně analyzovat vliv činností programu včasné péče Klubíčko společnosti Ponton z.s. na osobnostní a sociální rozvoj dítěte. Výzkumný vzorek bude tvořen z dětí předškolního věku, které jsou zařazeny do skupiny dětí se speciálními vzdělávacími potřebami z důvodů sociálního znevýhodnění.

2 DOBROVOLNICTVÍ

Tato kapitola se věnuje vymezení pojmu *dobrovolnictví* a pro větší pochopení pojmu i jeho rozdělení. Dále se vymezuje pojem *dobrovolník* a následuje stručné vysvětlení pojmu *dobrovolnické organizace*. Tomuto tématu se věnují také autorky Lucie Šormová a Alžběta Klégrová (2006).

2.1 VYMEZENÍ POJMU DOBROVOLNICTVÍ

„Dobrovolnictví není oběť, ale přirozený projev občanské zralosti. Přináší konkrétní pomoc tomu, kdo ji potřebuje, ale zároveň poskytuje dobrovolníkovi pocit smysluplnosti, je zdrojem nových zkušeností a dovedností a obohacím v mezilidských vztazích.“ (Tošner J., Sozanská O., 2002, str.18)

Terminologie dobrovolnictví není dosud zcela ujasněna, ale můžeme si vysvětlit několik pojmů, které s dobrovolnictvím úzce souvisejí. Prvním je **dobročinnost** nebo **filantropie** - kterou můžeme definovat jako *„lidumilnost, dobročinnost, pomoc sociálně slabým“*. (Tošner J., Sozanská O., 2002, str.36)

Dle Tošnera a Sozanské (2002) považujeme dobročinnost za jednu z občanských ctností, která v naší kultuře má své kořeny v křesťanské a židovské morálce. *„Dobrovolnictví není v lidské společnosti něčím novým, v každé kultuře a společnosti pomáhali ti, kteří na tom byli lépe, méně šťastným, kteří kvůli nemoci, chudobě, či přírodní katastrofě pomoc potřebovali. Solidarita a vzájemná pomoc tvoří základ existence lidské společnosti i všech náboženství.“* (Tošner J., Sozanská O., 2002, str.23).

Dobročinnost má dvě různé formy, a to dárcovství a dobrovolnictví. Dárcovství se týká peněžitých či nepeněžitých darů určených potřebným občanům nebo na sbírky, nadace a nadační fondy.

Termín **občanská výpomoc** se používá pro dobrovolnou činnost zaměřenou převážně na rodinu, příbuzenstvo a sousedy, proto také někdy můžeme slyšet o sousedské výpomoci.

Termín **dobrovolnictví vzájemně prospěšné** se používá pro dobrovolnou činnost probíhající obvykle v rámci komunity vytvořené v obci, okolo fary, sportovního klubu apod. Hranice mezi těmito dvěma termíny je neostrá. Oba typy se vyznačují spontánností a neočekáváním finanční odměny.

Veřejně prospěšné dobrovolnictví je typ dobrovolnictví, na němž staví neziskové organizace. V tomto typu je role dobrovolníka vymezena tak, aby se příjemce dobrovolné pomoci na ni mohl spolehnout v dohodnutém rámci. Partner dobrovolníka je tedy většinou organizace, která mu nabízí příležitosti k dobrovolné činnosti. Může se jednat o jednorázové akce nebo dlouhodobou spolupráci. (Tošner J., Sozanská O., 2002, str.36 - 37)

2.2 TYPY DOBROVOLNÉ ČINNOSTI

Tošner a Sozanská (2002) uvádí několik pohledů na dobrovolnou činnost, kvůli lepšímu porozumění problematice dobrovolnictví.

- Z hlediska historického vývoje

Evropský model dobrovolnictví - komunitní - tento model je vývojově starší. Model, kdy se dobrovolníci setkávali na základě společných zájmů v přirozeném společenství (církve, sportovní organizace či dětská organizace). Některé komunity se proměnily na profesionální dobrovolnická centra, specializovaná na určitou sociální či věkovou skupinu. Nosnou silou jejich činnosti jsou přátelské vztahy.

Americký model dobrovolnictví - manažerský - což je mladší model dobrovolnictví. Profesionálně vedená dobrovolnická centra pracují s dobrovolníky a vyhledávají občany, které by pomoc druhým naplňovala a nabízejí jim příslušné organizace. Centrum je postaveno na profesionálech s dostatečnou kompetencí k výkonu dobrovolnictví.

U nás se objevují oba modely. Komunitní model převládá tam, kde jsou dobré mezilidské vztahy nebo tam, kde je dostatečné pojitko cíl a poslání. Manažerský model převládá ve větších městech.

- Z hlediska cesty, kterou se dobrovolnictví ubírá

Dobrovolnictví, které vzniká „zdola nahoru“ - motorem je neformální skupina přátel, která se přes společnou činnost dostala k neformální strukturované skupině a dále až k registrované neziskové organizaci. V tomto případě pomáhá k překonávání počátečních obtíží bezprostřední nadšení všech zúčastněných. Problémy mohou nastat, když organizace dosáhne úrovně, která vyžaduje profesionální řízení dobrovolníků.

Dobrovolnictví, které působí „zvenčí dovnitř“ - jde o uspořádanou organizaci, ve které spolupracují profesionálové s dobrovolníky. Mohou to být domovy

seniorů, nemocnice a školy. Tady může být problémem nově vytvořený vztah mezi zaměstnanci a dobrovolníky. Může nastat obava od zaměstnanců, že dobrovolníci budou nespolehliví nebo naopak, že jim převezmou veškerou práci.

- Podle role, kterou dobrovolnictví hraje v organizaci

Na dobrovolnících je přímo závislý chod organizace - v organizaci je jen malá skupina profesionálů. Hlavní tažnou silou jsou dobrovolníci, kteří naplňují hlavní cíle organizace a bez nichž by nebylo možné realizovat příležitostné akce. Tento typ je význačný pro zajišťování humanitárních akcí a ekologické iniciativy a kampaně.

Dobrovolníci vykonávají činnosti - ale dobrovolná činnost není základem provozu organizace. Dobrovolníci spolupracují s profesionály. Dobrovolníci spíše přispívají ke snížení finančních nákladů organizace. Tento typ je častý u zařízení sociálních a zdravotních.

Činnost dobrovolníků není pro vlastní chod organizace nepostradatelná - ale dobrovolná činnost pomáhá zkvalitňovat poskytované služby. Jedná se většinou o volnočasové aktivity jako třeba procházky s klienty, různé kroužky a další. Dobrovolníci zde doplňují služby nebo zvyšují její kvalitu, ale organizace na nich není závislá.

- Z hlediska časového vymezení

Dobrovolné zapojení při jednorázových akcích - akce se pořádají jednou či několikrát do roka. Tyto akce jsou vhodné pro dobrovolníky, kteří nemají více času než několikrát ročně. Činnost dobrovolníka nebývá příliš formalizována a dohoda je většinou jen ústní.

Dlouhodobá dobrovolná pomoc - je poskytována opakovaně a pravidelně. Je to jistý dobrovolný závazek, který je splnitelný pro dobrovolníka a užitečný pro organizaci. Je vhodné, aby dobrovolník podepsal dohodu, ve které jsou práva a povinnosti obou stran (organizace a dobrovolníka). Organizace dobrovolníka nejdříve připraví na určitou činnost a některé organizace nabízejí jistá pojištění.

Dobrovolná služba - můžeme chápat jako dobrovolný závazek se věnovat dobrovolné práci po dobu několika měsíců i let, často i mimo svoji zemi. Důležitou rolí je zde příprava dobrovolníků, proplacení cesty, pobytu a popřípadě jistá pojištění. Dobrovolná služba je profesionálně organizovaná. (Tošner J., Sozanská O., 2002, str. 38 - 40)

„Dobrovolná pomoc nemůže být vnucena, nařízena, musí vyvěrat z potřeb a motivace dobrovolníků, zaměstnanců i vedení organizace a musí respektovat potřeby klientů či charakter služeb, které organizace poskytuje” (Tošner J., Sozanská O., 2002, str. 41)

2.3 VYMEZENÍ POJMU DOBROVOLNÍK

*„Každý z nás si pod slovy dobrovolník - dobrovolnictví představí něco jiného. Můžeme se shodnout na tom, že dobrovolnictví provází člověka od nepaměti. Každý z nás je v životě někdy dobrovolníkem. Těžko se hledá hranice mezi pomocí příbuzným, sousedům nebo cizím kolemjdoucím, kterým nabídneme pomoc, a dobrovolnou prací pro školu, či sportovní klub. Tato forma dobrovolné pomoci se vyznačuje znaky jako samozřejmost, spontánnost a nečekání odměny ani vděku. Motivací k dobrovolné pomoci je předpoklad: **Dnes já tobě, zítra ty mně.** Řada lidí se v této situaci necítí jako dobrovolník a nechtěla by být tímto slovem označována.” (Tošner J., Sozanská O., 2002, str.35)*

„Dobrovolník je člověk, který bez nároku na finanční odměnu poskytuje svůj čas, svoji energii, svoje vědomosti a dovednosti ve prospěch ostatních lidí či společnosti.” (Tošner J., Sozanská O., 2002, str.35)

Tyto dvě definice by nám pro začátek mohly pomoci pochopit, kdo je a není dobrovolníkem. Konkrétněji popisují osobnost dobrovolníka autoři Zdeněk Mlčák a Helena Záškodná (2013). Pro ujasnění bychom se mohli podívat, jak pojem *dobrovolník* vymezuje ještě zákon o dobrovolnické službě (2002).

„(1) Dobrovolnickou službou je činnost, při níž dobrovolník poskytuje

- a) pomoc nezaměstnaným, osobám sociálně slabým, zdravotně postiženým, seniorům, příslušníkům národnostních menšin, imigrantům, osobám po výkonu trestu odnětí svobody, osobám drogově závislým, osobám trpícím domácím násilím, jakož i pomoc při péči o děti, mládež a rodiny v jejich volném čase,*
- b) pomoc při přírodních, ekologických nebo humanitárních katastrofách, při ochraně a zlepšování životního prostředí, při péči o zachování kulturního dědictví, při pořádání kulturních nebo sbírkových charitativních akcí pro osoby uvedené v písmenu a),*
- c) pomoc při uskutečňování rozvojových programů a v rámci operací, projektů a programů mezinárodních organizací a institucí, včetně mezinárodních nevládních organizací.*

(2) Za dobrovolnickou službu uvedenou v odstavci 1 se nepovažuje činnost týkající se uspokojování osobních zájmů, anebo je-li vykonávána v rámci podnikatelské nebo jiné výdělečné činnosti anebo v pracovněprávním vztahu, služebním poměru nebo členském poměru.

(3) Dobrovolnická služba je podle své povahy krátkodobá nebo, je-li vykonávána po dobu delší než 3 měsíce, dlouhodobá.” (Zákony pro lidi, 2014, online). Z tohoto zákona tedy vyplývá, že dobrovolník má podstatně široké pole působení s velmi rozdílnou klientelou. Dále, že za dobrovolníka se nepovažuje osoba, která je za odvedení určité práce finančně odměněna. A že dobrovolnická služba je buďto dlouhodobá či krátkodobá.

Role dobrovolníka je zvolena tak, aby se na ni klienti či organizace mohli v určitém čase a rozsahu spolehnout. Dobrovolníka vnímáme jako pomocníka, na kterého se kladou podobné nároky jako na placeného zaměstnance. (Tošner J., Sozanská O., 2002, str.35)

Matoušek (2003) poukazuje na důležitost dobrovolníků v sociálních službách: *„Dobrovolníci mohou v sociálních službách zastat mnoho užitečné práce, zejména v bezprostředním kontaktu s klientem. Vnášejí do nich nadšení, vysokou angažovanost, pružnost, neformálnost, osobní přístup ke klientům.”* (Matoušek O., 2003, str. 61)

Dále uvádí, že dobrovolnické práce v sociálních službách u nás byly v dobách reálného socialismu zneužívány totalitním státem. Tehdy totiž byli dobrovolníci využíváni na úpravy okolí bydliště a pracoviště a dobrovolnická práce byla povinně dobrovolná.

Dnes často vidíme dobrovolníky pracovat na linkách důvěry, v ambulantních programech pro děti, v domovech důchodců, v nemocnicích a v ústavech pro lidi s mentálním či tělesným postižením. V zemích jako jsou Nizozemsko, Velká Británie, USA a Kanada najdeme dobrovolníky prakticky v každém sektoru sociálních služeb.

Dobrovolníky se mohou stát:

- studenti (zejména ti, kteří se připravují na pomáhající profese)
- nezaměstnaní (kteří chtějí být užiteční)
- ženy pečující o rodinu a děti (kteří se chtějí společensky uplatnit mimo domov)
- lidé, kteří jsou v důchodu a cítí se málo využití
- lidé, kteří vnímají svoji práci jako jednostrannou (Matoušek O., 2003, str. 61)

Dle zákona č.198/2002 Sb., O dobrovolnické službě, může být dobrovolníkem fyzická osoba:

a) starší 15 let, jde-li o výkon dobrovolnické služby na území České republiky,

b) starší 18 let, jde-li o výkon dobrovolnické služby v zahraničí, která se na základě svých vlastností, znalostí a dovedností svobodně rozhodne poskytovat dobrovolnickou službu. (Zákony pro lidi, 2014, online)

Matoušek (2003) ještě zmiňuje předpoklady úspěšné činnosti dobrovolníka, které podle jeho názoru jsou následující:

Úkol a role dobrovolníka musejí být dobře definovány. Měly by být zřetelné z poslání organizace a dobrovolník by se s nimi měl dopředu seznámit. Získávání dobrovolníků vyžaduje promyšlený **nábor**. Každý dobrovolník by měl podepsat **smlouvu**, kde je formulovaný závazek dobrovolníka, klienta a organizace. Ve smlouvě by měla být stanovena délka kontaktu dobrovolníka a klienta a celková doba, na kterou se dobrovolník k práci zavazuje. Činnost dobrovolníka musí být **koordinovaná** z jednoho místa a nejlépe profesionálním pracovníkem. Dobrovolník by se měl vybírat **výběrovou procedurou**, kterou navrhuje profesionál a sám ji provádí. Při výběru by si měl dát profesionál pozor na různé duševní poruchy u dobrovolníka. Dobrovolníka je třeba **zavčičit** jak teoreticky (co se od něj očekává), ale i názorně předvést způsob práce. Zkušený profesionál musí **jistit** práci dobrovolníka a měl by být kdykoliv dobrovolníkovi k dispozici. Práce dobrovolníka musí být průběžně **supervidována** a to skupinově, ale po malých skupinách (10 - 12 členů). Bylo by vhodné, aby dobrovolník svoji práci s klientem **dokumentoval** ve formě dokumentu nebo krátké zprávy. Organizace může posilovat **motivaci** dobrovolníka nějakým programem vymyšleným jen pro něj. (Matoušek O., 2003, str. 62 - 63)

Tošner a Sozanská (2002) vytvořili seznam názorů dobrovolníků na to, co je podporuje a co je naopak brzdí:

„Co dobrovolníky podporuje:

- *Mají pocit, že jsou oceňováni*
- *Uvědomují si, že jejich přítomnost něco znamená*
- *Mají naději na změnu, postup ve své činnosti*
- *Dostává se jim uznání na veřejnosti i soukromě*
- *Mají pocit, že dokážou zvládnout předpokládané úkoly*
- *Mají pocit sounáležitosti a týmové práce spolupracovníků*
- *Podílejí se na řešení problémů, na rozhodování i na stanovování cílů organizace*
- *Uvědomují si, že v důsledku jejich činnosti se děje něco podstatného*
- *Jejich osobní potřeby jsou uspokojovány*

Co dobrovolníky brzdí:

- *Zjistí velký rozdíl mezi jejich očekáváním a skutečnou činností*
- *Mají pocit, že jejich pomoc je k ničemu*
- *Nedostanou žádnou zpětnou vazbu, ani pochvalu či ocenění*
- *Úkoly jsou příliš rutinní, žádná rozmanitost*
- *Cítí nedostatečnou podporu spolupracovníků*
- *Úkol či tým nepřináší téměř žádnou prestiž*
- *Činnost jim nedává možnost osobního růstu*
- *Mají příliš malé možnosti projevit iniciativu či tvořivost*
- *Cítí napětí mezi spolupracovníky “ (Tošner J., Sozanská O., 2002, str.55)*

2.4 DOBROVOLNICKÉ ORGANIZACE

Dobrovolnická organizace je ta organizace, která se zabývá převážně organizací dobrovolné činnosti. Mohou to být různá dobrovolnická centra jako například Společnost Tady a Teď o.p.s., LATUS pro rodinu, Motýl o.s. a Mezigenerační a dobrovolnické centrum TOTEM. (Tošner J., Sozanská O., 2002, str.36 - 37)

„Dobrovolnictví je často profesionálně organizováno, aniž by ztratilo svoji spontaneitu. Je pravidelným a spolehlivým zdrojem pomoci pro organizaci, která s dobrovolníky spolupracuje, a zároveň zdrojem nových zkušeností, zážitků i příležitostí pro osobní růst dobrovolníků.“ (Tošner J., Sozanská O., 2002, str.37)

3 OSOBNOSTNÍ A SOCIÁLNÍ VÝVOJ DÍTĚTE PŘEDŠKOLNÍHO VĚKU

Tato kapitola je zaměřena na osobnostní, emoční a sociální vývoji předškolního dítěte. Poslední podkapitola bude věnována socializaci.

3.1 OSOBNOSTNÍ VÝVOJ

„V batolecím věku si dítě začíná uvědomovat sebe sama jako aktivní bytost, schopnou ovlivnit nejbližší okolí i vlastní pozici v něm. V předškolním věku je pro rozvoj sebepojetí důležitá možnost pronikat do širší společnosti a nějakým způsobem se zde uplatnit. Zkušenost s osamostatňováním a prosazováním vlastní osoby může být různorodá, často zahrnuje jak pozitivní, tak negativní zážitky. Její korektivní vliv na rozvoj sebepojetí je vázán na způsob interpretace získaných poznatků a prožitků. Závisí nejenom na aktuálním způsobu uvažování, ale je spojen i s citovým prožíváním, resp. emočním hodnocením vlastních projevů.” (Vágnerová M., 2012, str. 246)

Předškolní dítě o sobě uvažuje způsobem odpovídajícím jeho vývojové úrovni a to tak, že přetrvává egocentrismus, který ho ujišťuje v jeho významnosti. V předškolním věku je obtížné rozlišení podstatných a nepodstatných znaků ve vztahu k sobě. Magičnost dětem pomáhá zachovat si takový obraz sebe sama, který se jim zrovna líbí. Je spojen s citovým prožíváním. Pro děti předškolního věku je velmi důležité, jak vypadá, tedy jeho zevnějšek. Poté určité kompetence, psychické vlastnosti, osobní preference a příslušnost k některé sociální skupině. Také se u dětí začíná objevovat důraz na vývoj, tedy to, že děti zmiňují, že když byly menší, tak ještě nezvládly to, co teď zvládají. Dalšími jevy jsou: mechanismus nereálného optimismu - děti věří, že se jim vše povede a i když to tak není, věří, že příště to bude určitě lepší, pak představy o budoucím uplatnění, potřeba něco zvládnout, potřeba něco vlastnit. Sebepojetí je ale také závislé na hodnocení jiných lidí a na identifikaci s rodiči. Nezralá dětská identita se pak může projevat nekritičností, přehnaným důrazem na sebe sama a vychloubáním. (Vágnerová M., 2012, str. 246-249)

Tímto tématem se více zabývá autor Zdeněk Helus ve své publikaci *„Dítě v osobnostním pojetí: obrat k dítěti jako výzva a úkol pro učitele i rodiče“* (2004).

3.2 EMOČNÍ VÝVOJ

Děti se po emoční stránce rozvíjejí poměrně rychle. Během raného dětství projevují jen malý počet emocí jako jsou: zájem, spokojenost a úzkost. Kolem 3 roku života už jsou

schopné projevit větší soubor emocí zahrnující radost, smutek, strach, zlost, pýchu a vinu. (Damon W., 2006, str. 304)

Dle Vágnerové (2012) je emoční prožívání u dětí předškolního věku již stabilnější než ve věku batolecím. U předškoláků převažuje pozitivní ladění, ale jejich emoce jsou velmi intenzivní, tudíž se jejich nálady mohou rychle střídát. Většina prožitků je vázána na to, zda v daný moment bylo dítě spokojené, či ne. Postupně se rozvíjí emoční paměť, čehož si můžeme všimnout v jejich vyprávění. Vývoj emočního prožívání je závislý na zralosti CNS a na úrovni uvažování. Předškolní děti již dovedou svou nespokojenost vyjádřit mnoha způsoby nebo se s ní dokáží samy vyrovnat. (Vágnerová M., 2012, str. 218)

Dále Vágnerová (2012) uvádí vývojově podmíněné změny v emočním prožívání a v emoční expresi, jako jsou **vztek a zlost** - tento projev se objevuje už méně často oproti batolecímu věku. Tyto reakce se objevují především při kontaktu s vrstevníky, při příkazech a zákazech a když je dítě frustrováno. Dále **strach vázaný na rozvoj dětské představitosti** - především na schopnost vytváření imaginárních kamarádů. Děti mají tendenci se navzájem strašit a navozovat tím pocit příjemného vzrušení. Prožívání strachu může ovlivnit samostatnost dítěte a jeho závislost na dospělé osobě. Poté **smysl pro humor** - který odpovídá jejich způsobu uvažování a souvisí s rozvojem jazyka. Sdělování jednoduchých vtipů posiluje dětská přátelství. A poslední je, že se dítě **dokáže na něco těšit** - protože dítě předškolního věku už chápe nastávající budoucnost a dokáže prožít uspokojení. Na druhé straně se dítě může něčeho v budoucnu obávat. (Vágnerová M., 2012, str. 218 - 219)

U dětí předškolního věku se již rozvíjí emoční inteligence a schopnost empatie, tedy dítě začíná ovládat své pocity a začíná chápat pocity druhých. Již chápou význam emocí, dokáží odhadnout budoucí citový prožitek, a to ať už vlastní, či druhé osoby a začínají chápat příčiny různých emočních reakcí. Porozumění komplexnějším emocím, stejně tak jako porozumění emoční ambivalenci, je pro děti ještě složité. Děti k určení a rozpoznání emocí potřebují zkušenost, kterou mohou získat vlastním prožíváním určitých situací, ale i rozhovorem s rodiči, při čtení pohádek, vyprávění příběhů apod. (Vágnerová M., 2012, str. 219 - 221)

*„Emoční regulace umožňuje **kontrolovat emoční prožitky i chování**, které navozují. Obvykle jde o regulaci negativních emocí souvisejících s nepříjemnými podněty a situacemi, to znamená, že jde o jednu z copingových strategií. (Emoce mohou sloužit i jako podpora nebo zablokování určitého chování.)”* (Vágnerová M., 2012, str. 221) U předškolních dětí,

vzhledem k tomu, že svým emočním prožitkům již rozumějí, se očekává kontrolování emocí jako je vztek, zlost, podrážděnost. „*Schopnost regulovat vlastní emoce závisí i na typu temperamentu, takže pro některé děti je jejich ovládání a udržení přijatelného ladění obtížnější než pro jiné. K rozvoji emoční regulace přispívá lepší orientace ve vlastních pocitech i v pocitech jiných lidí (vrstevníků i dospělých) a schopnost o nich mluvit (což souvisí s rozvojem porozumění lidské mysli).*” (Vágnerová M., 2012, str. 222) Úroveň emoční regulace ovlivňuje oblíbenost mezi vrstevníky.

Rozvoj sebehodnotících emocí souvisí s uvědomováním si sebe sama. U předškolních dětí se již objevuje pocit viny, který souvisí s morálním uvažováním. Dítěti je nepříjemné, když si uvědomuje, že udělalo něco špatně a chápe, že bude mít lepší náladu, pokud situaci napraví. A v neposlední řadě se u dětí předškolního věku rozvíjejí i vztahové emoce, především pocit sounáležitosti. Děti, které se cítí v rodinném kruhu bezpečně si lépe rozumějí s jinými osobami a lépe navazují vztahy. V druhém případě u dětí, které mají doma komplikovanější vztahy se může stát, že děti reagují nepřiměřeně a nechtějí či neumí navazovat nová přátelství. (Vágnerová M., 2012, str. 222 - 223)

3.3 SOCIÁLNÍ VÝVOJ

V předškolním věku se dále rozvíjí sociálně žádoucí vlastnosti a vzorce chování, které nejsou pouze součástí některých rolí. Předškolní věk je období, kdy dítě vstupuje do širší společnosti, je to kritické období k rozvoji většiny prosociálních vlastností. Tyto vlastnosti se nemohou rozvíjet v prostředí rodiny, ale v kontaktu s cizími dospělými či dětmi.

Pro rozvoj prosociálního chování musí dítě dosáhnout určitého stupně emoční zralosti a ovládání vlastních aktuálních potřeb ve smyslu oddálení jejich uspokojení. Předpokladem je uspokojená potřeba citové jistoty a bezpečí. Dítě, které získalo pocit důvěry v život, nahlíží na svět jako na bezpečné místo. Věří, že vlastní chování má význam, že se samo může podílet na tom, jak se budou různé sociální situace rozvíjet. Tyto děti se naučily respektovat potřeby druhých. Ty děti, které se cítí ohroženě a nejistě reagují většinou nepřiměřeně (agrese, úzkost).

Pro rozvoj prosociálního chování musí dítě dosáhnout také určité úrovně kognitivních kompetencí. Ke konci předškolního věku je dítě schopné, posoudit situaci z pohledu někoho jiného, a tak chápat jeho potřeby.

Prosociální chování se dítě učí nápodobou. Pokud dítě nemá vhodný vzor (rodič, sourozenec, prarodič), tak si pravděpodobně tuto dovednost neosvojí. Poté ani většinou neví jaké chování je vhodné. (Vágnerová M., 2012, str. 237)

„Sociální dovednost neboli společenská obratnost je schopnost navázat a udržet vztah s druhými lidmi. Komunikativnost, asociování, vytváření smyslu činnosti, řešení problému pokusem a omylem, intuice, cit, celostní zaměření, umění efektivní spolupráce, umění jednat a vyjednávat s lidmi, umění vést a řídit druhé lidi, motivovat je k větším výkonům, naučené dovednosti založené na pravidlech.

Umět si vybrat vhodnou chvíli k rozhovoru, k prosbě o pomoc. Najít vhodnou chvíli pro intimní rozhovor s partnerem. Připravit podmínky pro výměnu názorů bez zbytečných emocí a hádek. Schopnost přiznat chybu a napravit ji i s pomocí druhých. Schopnost učit se z vlastních i cizích chyb. Umět povzbudit a pochválit druhé. Ochota pomáhat druhým, odpouštět jim. Umění dohodnout se s druhými, uzavírat kompromisy, dohody, win – win. Budování svých sociálních sítí. Obhajoba svých legitimních práv.” (Slovníček pojmů, online)

Autor Michal Svoboda (2017) ve své publikaci uvádí základní sociální dovednosti a to: dovednost komunikativní, dovednost asertivního chování, dovednost kooperativní, dovednost empatického a prosociálního chování a dovednost předcházení a zvládnání interpersonálního chování. Také uvádí, že tyto dovednosti se navzájem prolínají. (Svoboda M., 2017, str. 9)

Dovednost komunikativní se projevuje při sdělování a přijímání informací. Sociální komunikace se objevuje všude, kde je více lidí, jejichž minimální počet jsou . Tato komunikace se projevuje i v případě mlčení, protože neustále tím, co děláme a jak se chováme projevujeme svoje emoce a náš vztah k jiné osobě. V komunikaci mohou nastat určité potíže jako například obavy a strach, obranné reakce a simulace a disimulace. Komunikovat můžeme ale také beze slov. Jedná se o nonverbální komunikaci, která běžně funguje současně se slovní komunikací. Do nonverbální komunikace patří mimika, proxemika, haptika, pohyby, postoje a držení těla, gesta a úprava zevnějšku. (Svoboda M., 2017, str. 9-12)

Dovednost asertivního chování je dovednost, na kterou se v poslední době klade velký důraz. *„Asertivita je schopnost subjektu vyjadřovat a prosazovat otevřeně, jasně, přesvědčivě a přiměřeně sociální situaci, vlastní pocity, názory, potřeby a požadavky a přitom respektovat práva svá i ostatních subjektů.” (Svoboda M., 2017, str. 13) „Proto,*

aby člověk mohl jednat asertivně, musí umět využívat svá asertivní práva, ale také respektovat a dodržovat práva druhého člověka.” (Svoboda M., 2017, str. 16)

Dovednost kooperativní je založena na spolupráci a interakci skupiny, kdy jeden člen pomáhá druhému k dosažení společného cíle. Tato schopnost se prolíná s jinými schopnostmi jako je komunikace, zvládání konfliktních situací asertivní chování. (Svoboda M., 2017, str. 17-20)

Dovednost empatického a prosociálního chování je jednou z velmi významných sociálních dovedností. *„Empatie umožňuje jedinci postřehnout a pochopit emoce, motivy i záměry, které druhý člověk nevyjadřuje slovy přímým způsobem a které vždy nevyplývají ze sociální situace. Na základě empatického chování si jedinec může u druhého člověka vybavit jeho pocity, zachytit jeho aktuální prožívání a porozumět jeho aktuálnímu subjektivnímu stavu.*” (Svoboda M., 2017, str. 20) *„Prosociální chování se vyznačuje různými formami: např. darováním, vyjádření sympatie a porozumění, pomocí druhému v nouzi, nabídkou ke spolupráci a podpoře.*” (Svoboda M., 2017, str. 20)

Dovednost předcházení a zvládání interpersonálního chování je dovednost zvládání a předcházení konfliktů. Mezi lidmi čas od času vznikne konflikt, což je přirozené, protože každý člověk je jiný, má jiné názory, jiný pohled na určitou věc, jiné potřeby apod. *„Za konflikt lze považovat psychický stav, kdy se jedinec ocitá ve středu dvou nebo více protichůdných sil.*” (Svoboda M., 2017, str. 23)

3.4 SOCIALIZACE

Dle Langmeiera a Krejčířové (2006) zůstává rodina v předškolním období nejvýznamnějším prostředím. Má zajišťovat primární socializaci dítěte. Dále zmiňují, že socializační proces zahrnuje tři vývojové aspekty:

- **Vývoj sociální reaktivity** tj. vývoj emočních vztahů jak k lidem v bližším, tak i vzdálenějším společenském okolí. Příklad úplného selhání vývojového postupu může představovat autistické dítě.
- **Vývoj sociálních kontrol** tj. vývoj norem, které si jedinec vytváří na základě příkazů a zákazů udělených dospělými, ty poté přijímá za své a usměrňují jeho individuální chování do určitých mezí. Příkladem selhání vývoje sociálních kontrol mohou být mladiství delikventi.

- **Osvojení sociálních rolí** tj. osvojení vzorců chování a postojů, které jsou očekávány od ostatních členů společnosti (vzhledem k věku a pohlaví). Jde o celek navzájem souvisejících činností určených postavením ve skupině. Každý člen společnosti zastává více rolí v různých podmínkách (otec, manžel, syn, vedoucí, spolupracovník atd.). I od dětí se očekává plnění odlišných rolí (doma x v kolektivu). (Langmeier J., Krejčířová D., 2006, str. 93 - 94)

Langmeier a Krejčířová tedy dávají rodinu na první místo při socializaci dítěte. Avšak Vágnerová (2012) má trochu odlišný názor.

*„Socializace předškolního dítěte probíhá i mimo rámec rodiny, resp. nejbližšího prostředí příbuzných a známých. Předškolní věk lze označit jako **fázi přesahu rodiny** vertikálním i horizontálním směrem, přechodného období mezi rodinou a institucí, resp. dalšími sociálními skupinami.“* (Vágnerová M., 2012, str. 223)

Předškolní věk je období přípravy na život ve společnosti. Vědomí rodinné identity dítěti umožňuje zvládat nové role a adaptovat se na nové prostředí. Rozvoj osobnosti jedince probíhá v interakci s jinými lidmi, dítě tím také rozvíjí svou individualitu. Vztahy s dalšími osobami mimo rodinu (dětmi i dospělými) umožňují dítěti získat nové zkušenosti, nezbytné pro další osobnostní vývoj. Socializace se projevuje také rozvojem sebepojetí a sebehodnocení, které je součástí individuace. (Vágnerová M., 2012, str. 223)

*„V předškolním věku se děti učí novým **sociálním dovednostem**. Rozvíjí se komunikace a zralejší způsoby interakce (jako je sdílení, spolupráce, podpora někoho jiného, ale i sebeprosazení) s jinými lidmi, než jsou rodiče, ať už jsou v nadřazené pozici, nebo jsou mu rovnocenní. I když rodinné prostředí stále zůstává privilegovaným zázemím, většina předškolních dětí je schopna se samostatně **zařadit do jiných sociálních skupin** a navázat zde nové vztahy. Postupně se začíná diferencovat standardní triáda oblastí, s nimiž se dítě identifikuje.“* (Vágnerová M., 2012, str. 224)

- **Rodina** - základní sociální skupina, je pramenem jistoty a bezpečí, území domova v němž má dítě své věci, svoje místo
- **Vrstevníci** - skupina rovnocenných jedinců poskytující užitečnou zkušenost k osamostatňování, místo, které může být velmi různorodé a nestálé.
- **Mateřská škola** - první instituce, se kterou se dítě setkává, získává zde nové zkušenosti a dovednosti, místo, kde dítěti nic nepatří, o vše se dělí s ostatními. (Vágnerová M., 2012, str. 224)

Předškolní dítě také nabývá určitých rolí jako je **role vrstevníka**, kterou získává například v mateřské škole. Dále roli **kamaráda**, tuto roli získává, když si utváří bližší vztah s jinými dětmi a **rolí žáka**. (Vágnerová M., 2012, str. 225)

4 ROLE DOBROVOLNICKÝCH ORGANIZACÍ V OSOBNOSTNÍM A SOCIÁLNÍM ROZVOJI DĚTÍ ZE SOCIOKULTURNĚ ZNEVÝHODNĚNÉHO PROSTŘEDÍ

Kapitola se zabývá tím, jaké má prostředí vliv na předškolní dítě, dětmi ze sociokulturně znevýhodněného prostředí, a nakonec samotnou rolí dobrovolnických organizací v rozvoji dítěte.

4.1 PROSTŘEDÍ JAKO VÝZNAMNÝ FAKTOR VZDĚLÁVÁNÍ DÍTĚTE PŘEDŠKOLNÍHO VĚKU

Dítě žije v prostředí, které si nevybralo a které vlastní tvorbou neovlivnilo. Prostředí se podílí na vývoji osobnosti dítěte a podporuje jeho vzdělávání. Všechny děti mají právo na prostředí, ve kterém budou prožívat radost, budou si moci hrát a které je dostatečně podnětné. (Burkovičová R., 2016, str. 8)

Na dítě předškolního věku má vliv prostředí přírodní (děti vnímají změnu počasí, změnu ročních období, rády sbírají přírodniny, pozorují a poznávají faunu a floru) a prostředí sociální (*„souhrn všech vlivů ostatních lidí a skupin, s nimiž se jedinec ve společnosti setkává a která také silně působí na průběh edukačního procesu a jeho výsledky“*). (Burkovičová R., 2016, str. 8-9)

„Základní sociální skupinou pro dítě v předškolním věku je rodina. V ní obvykle prožívá svůj život s rodiči, se sourozenci, se svými prarodiči, případně s lidmi širší rodiny. V ní si dítě osvojuje a upevňuje, jak se má chovat k dospělým, ke stejně starým i starším dětem, ke známým lidem, k lidem, jež nezná.“ (Burkovičová R., 2016, str. 9)

Sociokulturní prostředí, je prostředí sociální skupiny se specifickými charakteristikami jako je způsob komunikace, jak skupina (rodina) tráví volný čas, jejich náboženské vyznání, jaké uznávají hodnoty, kolik mají doma knih, zda navštěvují divadla apod. Sociokulturně znevýhodněné prostředí, je prostředí, které dítěti neumožňuje rozvoj po stránce kognitivní, psychomotorické, sociální, emocionální a morální a v důsledku toho se dítě projevuje jinak než ostatní děti jeho věku. (Burkovičová R., 2016, str. 10)

4.2 DĚTI V SOCIOKULTURNĚ ZNEVÝHODNĚNÉM PROSTŘEDÍ

Dítě vyrůstající v takovém prostředí je znevýhodněné v osobnostním rozvoji, protože ho k podnětům „chudé“ prostředí málo motivuje. Tyto děti často nenavštěvují mateřské školy, takže se často nese setkávají s jiným okruhem lidí a vrstevníků, tudíž má problém s užíváním jazyka, protože jazyk rodiny je jiný, méně bohatý, či slangový. Získávají odlišné

vzorci chování a mají odlišné hodnoty. Tudíž nemají stejné příležitosti ke vzdělání a není jim poskytnuta taková výchova (ze strany rodičů či odpovědných dospělých) jako většině dětí. (Burkovičová R., 2016, str. 14-16)

„Dítě v předškolním věku, více než by přemýšlelo a vyhodnocovalo, tak napodobuje. Je tedy do určité míry otiskem zejména sociálního prostředí, v němž žije. Proto má největší význam charakter, kvalita, podnětnost sociálního, kulturního i přírodního prostředí, v němž se dítě předškolního věku nachází. pro vzdělání je důležité, aby všechny druhy prostředí, v nichž se dítě v průběhu předškolního věku pohybuje, byly pro něj podnětné dostatečně z hlediska množství, rozsahu, síly podnětů, a aby tyto podněty nebyly jednostranné, působily v určitém rytmu, aby byly vývojově a druhově přiměřené a neobsahovaly podněty edukačně nežádoucí.“ (Burkovičová R., 2016, str. 16)

4.3 ROLE DOBROVOLNICKÝCH ORGANIZACÍ V OSOBNOSTNÍM A SOCIÁLNÍM ROZVOJI DĚTÍ ZE SOCIOKULTURNĚ ZNEVÝHODNĚNÉHO PROSTŘEDÍ

V následujícím textu bude pozornost zaměřena na jednu vybranou dobrovolnickou organizaci, ale při shromažďování informací bylo zjištěno, že většina skupin tohoto typu, má program nastavený podobně.

Dobrovolnická organizace má vytyčené cíle, které by měla splňovat. Tyto cíle zahrnují rozvoj a vzdělání dětí předškolního věku, spolupráci s rodinou, povzbuzení zájmu rodiny o předškolní vzdělávání, výchovu dětí a přípravu dětí na vstup do běžné mateřské školy či základní školy. (Ponton výroční zpráva, 2019)

Organizace nabízí služby, které mají dětem pomoci v intenzivnějším rozvoji. Tyto služby se vykonávají během řízených činností nebo mimo třídu.

Zahrnují:

- promyšlené a řízené tematické činnosti
- individuální rozvoj ale i rozvoj spolupráce a práce ve skupině
- logopedickou péči
- vzdělávací a doprovodné akce a motivační aktivity
- vzdělávací a zážitkové semináře

Denní aktivity dobrovolnické organizace jsou plánovány tak, aby se během nich děti naučily sociálním dovednostem, hygienickým návykům, základním hodnotám, samostatnosti a schopnosti projevit se jako samostatná osoba. Konkrétní aktivity se vykonávají během řízených činností, které jsou zpravidla kratší, ale názornější než v běžných mateřských školách.

5 METODOLOGIE VÝZKUMU

5.1 CÍL PRÁCE

Cílem výzkumu bakalářské práce je podrobně analyzovat vliv činností programu včasné péče Klubíčko společnosti Ponton z.s. na osobnostní a sociální rozvoj dítěte.

5.2 CHARAKTERISTIKA VÝZKUMNÉHO VZORKU

Výzkumný vzorek bude tvořen z dětí předškolního věku, které jsou zařazeny do skupiny dětí se speciálními vzdělávacími potřebami z důvodů sociálního znevýhodnění. Konkrétně je to skupina 15 dětí, z čehož je 11 kluků a 4 holky. Věkové rozdělení skupiny je 9 dětí ve věku 4 let, 4 děti ve věku 5 let a 2 děti ve věku 6 let. Z toho to jsou $\frac{2}{3}$ romské děti.

5.3 METODY A PRŮBĚH SBĚRU DAT

Pro výzkumné šetření byla zvolena kvalitativní metoda sběru dat. Zvolenou technikou je pozorování. Pozorování je dle Průchy, Walterové a Mareše (2003) „*Sledování smyslově vnímatelných jevů, zejm. chování osob, průběhu dějů aj. Předmětem pozorování může být pozorovatel sám (introspekce), jiní lidé, objekty, jevy. Podle míry záměrnosti a formalizovanosti průběhu pozorování rozlišujeme pozorování standardizované, polostandardizované a nestandardizované (volné). Pozorování můžeme dále třídit na terénní a laboratorní, přímé a zprostředkované technickými zařízeními, zúčastněné (pozorovatel se stává členem skupiny, spoluvůrcem dění) a nezúčastněné, systematické a nesystematické.*“ (Průcha J, Walterová E., Mareš J., 2003, str. 174)

V této bakalářské práci se objeví pozorování dlouhodobé, skupinu dětí jsem pozorovala 2krát týdně po dobu 4 měsíců, pozorování jiných osob, volné, přímé a zúčastněné.

Dále byly analýzou dokumentace získané podstatné informace o organizaci, které budou uvedeny v následujících kapitolách.

Pozorování skupiny dětí probíhalo průběžným docházením do Klubíčka. Před začátkem dobrovolnictví byli všichni seznámeni s tím, že pozorování a získané dokumenty budou použity v této bakalářské práci. Zároveň byli všichni ujištěni o anonymitě a o tom, že dokumenty a výsledky pozorování nebudou nijak zneužity. Pozorování probíhalo ve třídě Klubíčka, dále pak na procházkách a v divadle, všechny prostředí poskytovaly vhodné podmínky pro volné pozorování.

6 VÝSLEDKY EMPIRICKÉHO ŠETŘENÍ

Veškerý text je vybrán z dokumentů dané organizace, které byly shromážděny při realizování praktické části.

6.1 POPIS PROGRAMU KLUBÍČKO SPOLEČNOSTI PONTON Z.S.

Program včasné péče Klubíčko nabízí dostupnou alternativu předškolního zařízení dětem a rodičům ze sociálně znevýhodněného prostředí. Pracovnice programu včasné péče Klubíčko podporují a pracují s dětmi předškolního věku ohroženými nestabilní situací v rodině, v některých případech jsou tyto situace až kritické např. ztráta bydlení, ztráta zaměstnání, pozice samoživitelky, finanční tíseň na hranici chudoby, odchod partnera apod. Děti pochází z velmi nepříznivého prostředí, které je nepodnětné pro jejich rozvoj (ubytovny, hmotná nouze rodiny, závislost člena rodiny na návykových látkách, jeden z rodičů ve výkonu trestu, nízká úroveň dosaženého vzdělání rodičů a tedy malá hodnota vzdělávání dětí, omezená lékařská péče (nejsou registrováni u pediatra, zubaře, nestabilní výchozí rodinná situace rodičů dětí, špatné a narušené komunikační postupy rodičů s dětmi atd.).

Právě tyto děti pak potřebují, aby kompenzovaly mnohé hendikepy ve svém rozvoji, největší pomoc a podporu v předškolním vzdělávání, kterou paradoxně na základě své výchozí situace nedostávají v běžné mateřské škole, která je z různých důvodů pro rodiče nedosažitelná (časté stěhování, finanční a režimová náročnost - školné, stravné, akce, neorientace rodin v systému zápisů, obava z nepřijetí atd.). Díky službě programu Klubíčka jsou tyto děti a jejich rodiny podchyceny a mají možnost jako v běžné MŠ pravidelně docházet do stabilního a podnětně bohatého prostředí, mohou si hrát, učit se základním návykům a předškolní dovednosti, spolupracovat s ostatními dětmi a učitelkami. Mnohdy se až v Klubíčku učí děti např. mluvit, mýt si správně ruce, najíst se u stolu příborem, dodržovat pravidla, poznávat pochvalu, zkusit si kreslit pastelkami.

Tyto děti trpí v daleko větším rozsahu opožděným vývojem v různých oblastech, specifickými poruchami učení, poruchami aktivity a pozornosti a často také poruchami chování. Program včasné péče Klubíčko má tu výhodu pro takto ohrožené děti, že je zde menší skupina dětí a je možné pracovat více individuálně, což je nezbytné a na speciální potřeby cílové skupiny je v týmu kombinace profesního zaměření: předškolní pedagogika,

sociální práce a speciální pedagogika a logopedie. Pro efektivní působení se zaměřují hodně na spolupráci s rodinou (propojení s terénním programem Trénink - podporujícím rodičovské kompetence - pomoc stabilizace situace (odkaz, kam se mají obrátit, popř. doprovod), poradenství při výchově a vzdělávání a zapojení rodičů přímo do předškolního programu. Učí rodinu jak spolupracovat s učiteli, jak komunikovat a učit se s dětmi, jak děti posilovat a být dobrým rodičem.

Program je inspirovaný prvky a principy alternativního směru Začít spolu. Cílem programu Začít spolu je individuální přístup, všestranný rozvoj, spolupráce s rodinou a multikulturní výchova. V Klubíčku se neplatí školné, děti jsou přijímány kdykoliv během roku, a i na různě dlouhou dobu. Přednost mají děti z romských rodin, z partnerské organizace ONŽ a na doporučení OSPOD. S rodiči se uzavírá smlouva. (Ponton výroční zpráva, 2019)

6.1.1 CÍLE PROGRAMU KLUBÍČKO

Hlavním cílem je povzbudit zájem sociokulturně znevýhodněných rodin v složitých situacích o předškolní výchovu a vzdělání dětí a následná práce s nimi. Program Klubíčko se snaží reagovat na různé důvody rodin, které vedou k nezařazení dětí do mateřských škol. Velmi důležitým cílem je také připravit děti na vstup do běžných škol (především kvůli povinnému poslednímu roku) a prvních tříd základních škol a pomoci jim změnu zvládnout a uspět. Pravidelnou účastí v Klubíčku si děti osvojují základní návyky, dovednosti a schopnosti, které budou v budoucnu potřebovat jako například soužití v kolektivu, respektování zavedeného režimu třídy a pravidel a respektování pedagoga. Klubíčko se také snaží rozvíjet co nejvíce oblastí, jako komunikaci, sebeobsluhu, jemnou a hrubou motoriku a grafomotoriku, paměť, logické myšlení, ale také fantazii. (Vlastní dokument PVP Klubíčko, 2019)

6.1.2 ZÁKLADNÍ POSKYTOVANÉ SLUŽBY

Jednou z poskytovaných služeb programu Klubíčko jsou **pravidelné a programově připravované tematické činnosti předškolní výchovy**, a to jak individuální, tak kolektivní. **Učení se pravidelným návykům a soužití v kolektivu, rozvoj prosociálních, kognitivních a emočních dovedností. Individuální rozvoj silných a posílení slabších stránek dovedností a osobnosti dětí. Poté systematická logopedická péče, vzdělávací a doprovodné akce a motivační aktivity**, ty jsou zaměřeny na společný prožitek rodiče s dítětem a na získávání

praktických dovedností ve vztahu k výchovnému působení a vzdělávání (např. stanovení pravidel, předávání instrukcí, důslednost, trpělivost atd.). Cílem je pravidelně přivádět rodiče do programu a neformálním setkáváním upevňovat vazby a důvěru. Vzniká prostor pro konzultace rodinné situace i situace dítěte v oblasti vzdělávání, popř. jiných aktuálních potřeb rodiny. Klubíčko také organizuje **vzdělávací a zážitkové semináře** s cílem minimalizovat sociální vyloučení a posílit dovednosti a znalosti, které jsou uplatnitelné v běžném životě účastníků semináře. A poslední službou, která je nově zavedená díky spolupráci s projektem Trénink, je **podpora rodiny formou terénní práce**. Ta je realizovaná v přirozeném prostředí rodin v sociálně vyloučených lokalitách a týká se především výchovy, vzdělávání, péče o dítě a domácnost a komunikace v rodině. Dále probíhají **doprovody rodičů na různé instituce** apod. (Vlastní dokument PVP Klubíčko, 2019)

6.1.3 SPOLUPRÁCE KLUBÍČKA S JINÝMI INSTITUCEMI

Spolupracujícím rodinám je poskytováno individuální poradenství v oblasti vzdělávání, např. orientace v systému vzdělávání v ČR, doporučení na odborná vyšetření, metody a cvičení v logopedické nápravě, komunikační dovednosti apod.

Pravidelně je organizován screening předškolních dětí a pravidelná vyšetření školní zralosti dětí v rámci spolupráce s Pedagogicko- psychologickou poradnou Plzeň, která probíhají přímo v prostorách projektu. Aktivita propojuje spolupráci dítě, odborník, rodina a pedagogický pracovník. Rodič/zákonný zástupce má možnost konzultovat situaci a výsledky vyšetření bez nutnosti docházet do cizího prostředí a dojde k seznámení se s institucí PPP, jejíž služby mohou rodiny v budoucnu využít.

V období zápisů do MŠ a ZŠ je rodičům poskytnuto poradenství o tomto systému, předány informace o fungování jednotlivých institucí. Je jim nabízena podpora při zápisích do MŠ a ZŠ (podání elektronických přihlášek, výběr vhodné školy atp.)

V případě potřeby je rodinám zprostředkován kontakt s dalšími institucemi. Často dochází k úzké spolupráci s PPP, klinickou logopedkou, pokud se v rodině vyskytují vážné finanční problémy a potíže při zajištění péče o dítě, je poskytnuto rodině základní sociální poradenství nebo je rodina odkázána na další instituce a NNO, zabývající se dlouhodobě danou problematikou. Terénní pracovník zprostředkovává doprovody a kontakty s pracovníky OSPOD, NNO, MŠ, ZŠ a jiných institucí, se souhlasem rodičů se účastní

společných setkání (případových konferencí), které vedou ke stabilizaci obtížné situace v rodině.

6.1.4 PROVOZNÍ DOBA A REŽIM DNE

Provozní doba je velice podmíněná finančním zdrojům, ale ideálně je otevřeno od pondělí do pátku od 8:00 do 14:00 hod. Provoz se kryje s obdobím školního roku.

REŽIM DNE V KLUBÍČKU:

8 ⁰⁰ – 9 ⁰⁰	příchod dětí + ranní úkol s rodiči
9 ⁰⁰ – 9 ³⁰	volná hra dětí
9 ³⁰ – 10 ⁰⁰	svačina
10 ⁰⁰ – 10 ³⁰	učíme se s dětmi – barvy, písničky, básničky...
10 ³⁰ – 12 ⁰⁰	vycházka, pobyt na hřišti
12 ⁰⁰ – 12 ³⁰	oběd
12 ³⁰ – 13 ³⁰	odpočinek dětí, čtení pohádky
13 ³⁰ – 14 ⁰⁰	volná hra dětí, kreslení, hry, puzzle...
13 ³⁰ – 14 ⁰⁰	možnost vyzvedávání dětí a ukončení provozu

6.1.5 PRŮBĚH DENNÍCH AKTIVIT

- společný ranní kruh (aktivita posilující především komunikační dovednosti, sebevědomí a motivaci dítěte k dalším činnostem)
- centra aktivit (vzdělávací řízená aktivita rozvíjející konkrétní dovednosti)
- pobyt venku (pohybové hry)
- odpočinek se čtením pohádek (práce s příběhem a čteným textem)
- individuální práce s dětmi (rozvoj předškolních znalostí a dovedností př. grafomotorika, jemná motorika, slovní zásoba apod.) a individuální logopedická náprava
- volná hra a odchod domů
- + např. návštěvy divadla, knihovny, ZOO atd.

6.1.6 PODMÍNKY VYUŽÍVÁNÍ SLUŽEB PROJEKTU KLUBÍČKO

Podmínkou pro využívání služeb je podepsaná Smlouva (viz. příloha 1.) a další dokumenty jako zdravotní způsobilost dítěte (viz. příloha 2.), přihláška (viz. příloha 3.) a vstupní dotazník (viz. příloha 4.). Poté věk dítěte od 3 do 7 let. Dítě musí být schopno dojít si na toaletu, musí si nosit vlastní svačinu, rodiče musí zaplatit obědy minimálně týden

dopředu (cena jednoho oběda je 30 Kč), dítě ale lze vyzvednout před obědem, a tudíž obědy neplatit. Každý měsíc musí mít dítě zaplacený pitný režim ve výši 20 Kč. Rodič musí dítě omluvit při nepřítomnosti. Rodiče by měli spolupracovat s pracovníky organizace - měli by plnit společné ranní úkoly, docházet na motivační aktivity pro rodiče, dovolit návštěvy v rodině apod.

6.2 POZOROVÁNÍ SKUPINY DĚTÍ PROGRAMU VČASNÉ PÉČE KLUBÍČKO

Pozorování probíhalo v době od prosince do ledna, poté přišlo přerušení, kvůli COVID-19. Po ukončení nouzového stavu pozorování pokračovalo, tedy od června do července. Jednalo se o dlouhodobé pozorování, bylo zapisováno a shrnuto. Aktivity se opakovaly. Byly vybrány ty nejdůležitější aktivity, které vyjadřují rozvoj kompetencí vycházející z publikace psané autorem Michalem Svobodou (2017).

6.2.1 POPIS DNE V KLUBÍČKU

Běžný den v Klubičku vypadal velice podobně jako v každé mateřské škole. Až na ranní úkoly s rodiči, které nejsou běžné. Když rodič přivedl dítě do třídy, tak s ním šel ke stolečku, kde je čekal úkol, který musely společně zvládnout. Cílem této aktivity je práce rodiče a dítěte na úkolu, který seznamuje rodinu s probíraným tématem v programu s dětmi nebo procvičuje konkrétní dovednosti s možností podpory a instrukcemi odborného pedagogického pracovníka. Výhodou je pravidelnost a různorodost aktivit v prostředí tréninkové třídy a využití didaktických pomůcek. S rodičem je konzultována forma a přístup k úkolu, nutnost přiměřeného vedení, zadání instrukcí dítěti a podpory samostatnosti dítěte apod. Tento úkol plní rodič zapojený dlouhodobě do podpůrných aktivit při každé docházce do pvp Klubičko s dítětem. Úkoly se týkají předškolních dovedností a znalostí. Hlavním cílem je nácvik komunikace s dítětem, motivace při výchově, vytvoření určitých pravidel a poznání nových metod práce s dítětem.

Poté následovala volná hra. Dále svačina, kterou si děti měly nosit samy. Často přišlo dítě, které svačinu nemělo. I na tuto variantu bylo Klubičko připravené a mělo v rezervě například přesnídávky, jogurty a podobně. Po svačině následovala řízená činnost, která byla poměrně kratší, než je v běžných mateřských školách. Musela být více organizovaná a vše se muselo častěji opakovat. Poté se šlo na procházku nebo na různá hřiště v okolí budovy, pak oběd a po obědě většina dětí odcházela domů, pro ty, kteří by zůstávaly byly připravené postýlky a paní učitelka by jim četla pohádku.

6.2.2 POPIS AKTIVIT OSOBNOSTNÍHO A SOCIÁLNÍHO ROZVOJE

Pozorování je především zaměřeno na úroveň základních sociálních dovedností dle Svobody (2017). Osobnostní rozvoj je zaměřen na pozorování úrovně sebepojetí a tvořivosti.

a. Dovednost komunikativní se procvičovala během celého programu Klubíčka. Většina dětí měla problém se smysluplným vyjádřením se, měly problém dát dohromady celou větu a nebyly zvyklé za něco poděkovat, zdravit či říct slovíčko prosím. Proto na to paní učitelka dávala velký pozor, děti upozorňovala a v kruhu připomínala, že na to nesmějí zapomínat.

Hlavní příležitostí pro rozvoj této dovednosti byl **ranní kruh**.

- **Cíl:** naslouchat si, vyjadřovat samostatně a smysluplně myšlenky
- **Organizace:** v kruhu
- **Formy práce:** frontální
- **Pomůcky:** žádné
- **Popis aktivity:** Děti si sedly do kruhu a společně se přivítaly básničkou. Poté se jich paní učitelka zeptala, co je za den, měsíc a roční období. Ten, kdo věděl se přihlásil. Pravidlem bylo, že mluví jen vyvolaný. Poté měl každý prostor vyjádřit například co včera dělal, co zajímavého viděl nebo cokoli o co se chtěl zrovna se skupinou podělit.
- **Závěr:** Cílem ranního kruhu bylo vést děti k tomu, aby si naslouchaly, s čímž mělo mnoho dětí veliký problém, buď byly nedočkavé a skákaly si do řeči nebo často nechtěly poslouchat druhé. Pokrokem dětí bylo, že věděly, co chtějí říct, přemýšlely, jak dají větu dohromady, protože věděly, že mají dostatek času.

Další činností pro rozvoj komunikace a řeči samotné byla dětmi velice oblíbená hra s názvem **Myslím si slovo**.

- **Cíl:** rozvoj myšlení, rozvoj slovní zásoby
- **Organizace:** v kruhu
- **Formy práce:** frontální
- **Pomůcky:** žádné

- **Popis aktivity:** Hra spočívala v tom, že si někdo zvolený myslel nějaké slovo, které mohl zahlédnout v místnosti, poté řekl počáteční písmeno slova a děti měly hádat, co za slovo to je.
- **Závěr:** Děti tato aktivita velice bavila. Tato hra měla vést děti k rozvoji slovní zásoby, která u většiny z nich byla omezená. Některé děti měly velký problém se spojením si počátečního písmena se slovem, tudíž neříkaly správná slova (když někdo řekl, že slovo začíná na písmeno K, tak řekly například stůl). Také se velice často pracovalo na tom, aby se děti nepředbíhaly a daly prostor ostatním.

Co se týká komunikace nonverbální, tak tu se paní učitelka u dětí snažila rozvíjet například **pantomimou**.

- **Cíl:** rozvoj nonverbální složky komunikace - gestiky, mimiky a posturiky, rozvoj tvořivosti, fantazie, myšlení, soustředění a postřehu
- **Organizace:** v kruhu
- **Formy práce:** frontální
- **Pomůcky:** žádné
- **Popis aktivity:** Tato aktivita spočívala v tom, že se skupina domluvila na společném tématu jako třeba povolání, zvířata, pohádková postava apod. Poté si děti rozmyslely, co chtějí být. Ten, kdo byl připravený začal (většinou začínala paní učitelka nebo já), poté předvedl, co si vybral. Kdo první uhodl pokračoval dále.
- **Závěr:** Většina dětí neměla problém s uhádnutím předváděného, ale samy se však často styděly něco předvést a nevěděly ani jak. Muselo se jim poradit, co si mají vybrat a jak to znázornit. Problémem při této aktivitě také často bylo, že si děti ze sebe navzájem dělaly legraci. Proto se aktivita opakovala a dětem se vysvětlilo, že je to hra, že se stydět nemusí a že jsou na tom všichni stejně, proto by si ze sebe navzájem neměly dělat legraci.

b. Dovednost asertivního chování se v Klubíčku rozvíjela především reakcí paní učitelky na chování dětí. Paní učitelka děti často chválila za to, co se jim povedlo, i když to byla jen maličkost, protože na to děti nebyly moc zvyklé a působilo to na ně motivačně. Dával se dětem prostor pro to, aby se samy rozhodly, zda se jim daná aktivita dělat chce (samozřejmě až po předcházející motivaci na činnost) nebo

nechce. Některé aktivity mohly být dětem nepříjemné nebo neměly zrovna náladu, a to bylo samozřejmě v pořádku. Učila děti pracovat s chybou a vysvětlovala jim, že chybovat je lidské, děti se velmi často chovaly agresivněji pokud jim něco nešlo nebo se spletly, a proto je často paní učitelka do těchto situací přiváděla a vysvětlovala jim, že je to normální. Také ale byly v Klubíčku zavedená pravidla, který každý musel respektovat, pokud došlo k narušení, tak se na chybu upozornilo, pokud to však dítě dělalo schválně, tak mu bylo něco zakázáno nebo se vymyslel různý trest (příklad: dítě házelo s hračkami, paní učitelka upozornila dítě na to, že se to nedělá a že se k hračkám chováme tak, abychom je nerozbily, ale dítě v činnosti pokračovalo, tak ho paní učitelka vyzvala k sednutí si ke stolečku a připravila mu tam jinou činnost). Činností na rozvoj asertivního chování byla aktivita s názvem **Líbí, nelíbí**.

- **Cíl:** rozvoj asertivního chování, uvědomění si, co se mi líbí a co ne
- **Organizace:** v kruhu
- **Formy práce:** frontální
- **Pomůcky:** žádné
- **Popis aktivity:** Děti seděly v kruhu. Každý měl říct jednu věc, co se jim ve školce líbí, když někdo dělá a co naopak ne. Začala paní učitelka a pak každé dítě postupně.
- **Závěr:** Paní učitelka řekla například, že se jí líbí, když ji někdo ráno hezky pozdraví a nelíbí se jí, když se děti hádají. Děti říkaly věci jako, že se jim líbí, když je paní učitelka pochválí nebo že se jim líbí, když si mohou hrát, mohou venku běhat apod., nelíbí se jim, když je někdo zlobí nebo se zlobí paní učitelka, bere jim někdo hračky apod. Tato aktivita měla vést děti k tomu, aby si uvědomily ne jen to, co se líbí a nelíbí jim, ale co se líbí/nelíbí ostatním.

c. **Dovednost kooperativní** - Tato dovednost se u dětí musela velmi rozvíjet, jelikož nebyly zvyklé spolupracovat, pomáhat si a domlouvat se. Například i u volné hry, si děti hrály jednotlivě a kooperativní hru bylo možné vidět jen u sourozenců, kteří byli z domova zvyklí hrát si spolu. Proto paní učitelka často zařazovala skupinové práce a skupinové hry.

Například aktivitu s názvem **Prolézání obručí**.

- **Cíl:** rozvoj kooperace

- **Organizace:** ve stoje, v kruhu
- **Formy práce:** skupinová
- **Pomůcky:** obruče
- **Popis aktivity:** Děti se rozdělí do dvou skupin. Postaví se do kruhu a chytí se za ruce. Dvě děti se pustí, provlečou si obruč na paže a zase se chytí. Pak musejí prolézat obručí tak, aby se kruh nerozpojil, ale obruč se posunula celým kruhem. Děti si mohou navzájem jakkoliv pomáhat, ale nesmějí se pustit.
- **Závěr:** Děti tato aktivita bavila a snažily se si navzájem pomoci. Aktivitu chtěly mnohokrát opakovat.

Další aktivitou bylo **společné stavění ze stavebnice**.

- **Cíl:** rozvoj kooperace
- **Organizace:** v prostoru
- **Formy práce:** skupinová
- **Pomůcky:** stavebnice
- **Popis aktivity:** Rozdělíme se do dvou skupin. Jedna skupina má za úkol postavit farmu a druhá město. Mohou využívat jakoukoliv stavebnici, kterou ve třídě najdou. Musejí se domluvit ve skupině na tom jak a z čeho budou stavět, ale také se musejí domluvit skupiny navzájem, kdo si jakou stavebnici vezme.
- **Závěr:** Dětem společné stavění moc nešlo, hodně se hádaly a nemohly se domluvit, proto se paní učitelka do stavění zapojila také, poté co se domluvily a došlo k samotnému stavění, se zase vzdálila a pozorovala. Nakonec obě skupiny postavily krásné stavby.

A poslední zmíním **Hledání dvojic**

- **Cíl:** rozvoj kooperace a komunikace
- **Organizace:** v prostoru
- **Formy práce:** skupinová
- **Pomůcky:** kartičky s obrázkem
- **Popis aktivity:** Každé dítě dostane kartičku s obrázkem (zvířata), obrázky jsou po dvojicích, a tak i dítě musí najít svou dvojici. Děti chodí po třídě a ptají se *“Ukážeš mi svůj obrázek prosím?”* Pokud jsou obrázky stejné, tak

děti přijdou ukázat paní učitelce koho si našly. Poté si mohou jít obrázky vybarvit.

- **Závěr:** Velice nás překvapilo, že si některé dvojice vybarvily obrázky stejnou barvou, na které se domluvily (což nebylo nutné). při této činnosti děti spolupracovaly moc hezky, protože si i radily, kdo má stejný obrázek apod.

d. Dovednost empatického a prosociálního chování. I tuto dovednost musela paní učitelka u dětí rozvíjet a věnovala ji dostatek času. Skupina docházející do Klubíčka nebyla zvyklá z domova mluvit o pocitech a emocích. Neuměly je identifikovat a velice často se nezvládly vžít do toho, jak se cítí druhý. Dobře zvládly vyjádřit zlost a radost, ale ostatní emoce jim dělaly problém. Ve třídě na tom ustavičně pracovaly. Často chodila paní učitelka za dětmi a ptala se jich, jak se dnes cítí a jak jim bylo. Ptala se na pocity pozitivní, ale i ty negativní. Chodila za dětmi, když se něco stalo, když si ublížily a podobně a ptala se i na pocit druhého.

Na rozpoznání emocí byla připravena aktivita s názvem **Jak se cítí?**

- **Cíl:** rozvoj prosociálního chování
- **Organizace:** v kruhu
- **Formy práce:** frontální
- **Pomůcky:** kartičky se smajlíky, obrázky lidí
- **Popis aktivity:** V kruhu dětem byly ukázány obrázky smajlíků a společně je pojmenujeme. Poté se děti podívaly na fotografie lidských obličejů, chvíli přemýšlely, jak se asi kdo zrovna cítí. Poté děti postupně řekly jaký má zrovna člověk na obrázku náladu a proč si to dítě myslí.
- **Závěr:** Děti neměly problém pojmenovat emoce smajlíků, u kterých byly emoce čitelné. Menší problém měly děti s pojmenováním emocí u lidí, ale když už emoci pojmenovaly, tak i dokázaly obhájit, proč to tak je (že se směje nebo mračí, kouká zamyšleně apod.)

Malování obrázku pro kamaráda

- **Cíl:** rozvoj prosociálního chování, posilování dětských přátelství
- **Organizace:** v kruhu, u stolečku
- **Formy práce:** frontální
- **Pomůcky:** pastelky, papíry

- **Popis aktivity:** Děti si mohou vybrat, komu namalují obrázek, ale každý ho namaluje někomu jinému. Poté si děti sednou ke stolečku a mohou kamarádovi namalovat cokoliv chtějí, nejlépe něco, co by mu mohlo udělat radost. Pak si děti obrázky předají a obrázky se dětem podepíšou (kdo obrázek daroval a pro koho byl). V kruhu si ukážeme obrázky, které děti dostaly.
- **Závěr:** Dětem muselo být vysvětleno, že nikdo nemůže být bez obrázku, protože by ho to mrzelo. Poslední dvojice neměla možnost volby, ale bylo řečeno, že ve třídě jsme všichni kamarádi a že to nevadí. Cílem této aktivity bylo, aby děti zažily pocit něco někomu darovat, ale také něco od někoho dostat. Všichni měly z obrázku od kamaráda radost a když děti malovaly, daly si velice záležet.

Hra na Mrazíka:

- **Cíl:** rozvoj prosociálního chování, rozvoj spolupráce, pomoc druhému
- **Organizace:** v prostoru
- **Formy práce:** frontální
- **Pomůcky:** žádné
- **Popis aktivity:** Zvolíme jedno dítě, které bude honit - bude Mrazík. Zbytek dětí se snaží Mrazíkovi utéct. Ten, koho Mrazík chytí tak, že se ho dotkne, tak si stoupne a rozkročí nohy. Zbytek dětí může zmraženého zachránit tak, že prolezou mezi rozkročenýma nohama, tím se zmražený hráč vrací do hry. Hra končí, pokud Mrazík všechny pochyťá. Mrazíci se mohou během hry střídat.
- **Závěr:** Děti se ze začátku bály si pomáhat, aby kvůli tomu nebyly také zamrazeny. Pochopily ale, že pokud si nepomohou, tak nevyhrají. Dětem bylo vysvětleno, že přeci někdy se pro kamaráda musíme obětovat. Paní učitelka se ptala, jak se cítily, když je kamarád zachránil a jestli mu to oplatily.

Znázornění hudby:

- **Cíl:** rozvoj prosociálního chování, pojmenování emocí a pocitů
- **Organizace:** v prostoru
- **Formy práce:** frontální

- **Pomůcky:** nahrávky písní, melodie
- **Popis aktivity:** Dětem rozdáme sadu smajlíků (veselý, smutný, neutrální). Pustíme ukázkou písničky - dětské písničky, klasickou hudbu, hudbu z rádií a děti zvednou takového smajlíka, který podle nich písničky znázorňují. Poté se děti paní učitelka zeptá, proč ukazují právě tohoto smajlíka. A jestli se jim písničky líbí nebo ne.
- **Závěr:** Některé děti měly pocit u vážné hudby s popisem emocí, což je v pořádku. Vždy si dokázaly emoci obhájit, takže očekávaný cíl splnily.

Hra na rodinu:

- **Cíl:** rozvoj prosociálního chování
- **Organizace:** v prostoru, při volné hře
- **Formy práce:** skupinová
- **Pomůcky:** panenky, kuchyň, nádobí apod.
- **Popis aktivity:** Při volné hře si děti často hrály na rodinu. Využívaly k tomu panenky, které znázorňovaly děti. Vařily v kuchyňce, opravovaly věci a uklízely.
- **Závěr:** Bylo velice zajímavé děti pozorovat. Předváděly věci, které nejspíše doopravdy zažily a dějí se u nich doma. Někdy jeden z hráčů vyvolával hádky, jindy na sebe byly děti milé, držely se za ruce a povídaly si. Byla to dětmi oblíbená hra.

- e. **Dovednost předcházení a zvládnání interpersonálního chování.** Ve skupině těchto dětí docházelo ke konfliktům poměrně často. Každý konflikt měl řešení. Děti se dohadovaly o hračky, o to, kdo má a nemá pravdu, kvůli tomu, že někdo řekl o druhém něco ošklivého. Docházelo ke poštuchování, praní se, přetahování a podobně. Paní učitelka s dětmi vždy konflikt řešila. Ptala se, proč tomu došlo, co se stalo. Děti se pak musely navzájem omluvit a společně najít řešení. Nejvíce konfliktů ve třídě vzniklo mezi sourozenci.

Proto jsme do řízených činností zapojovaly aktivity, které pomáhaly k dobrým vztahům ve třídě. Například činnost s názvem **Kdo zmizel**.

- **Cíl:** posílení kladných vztahů ve skupině
- **Organizace:** v prostoru
- **Formy práce:** frontální

- **Pomůcky:** deka
- **Popis aktivity:** Všechny děti si klekly na zem a položily si hlavu na koberec, tak, aby neviděly. Vedoucí hry přikryl jedno dítě dekou a řekl, že se děti mohou zvednout. Úkolem dětí bylo uhodnout, kdo je přikrytý a není mezi nimi.
- **Závěr:** Cíl děti splnily, vždy nakonec odhalily, kdo zmizel. Ty děti, které byly nápadnější byly uhodnuti velice rychle, pak byly ve třídě, klidnější, méně nápadné děti, u kterých už uhodnutí trvalo déle.

Masírování

- **Cíl:** posílení kladných vztahů ve skupině, podpora kontaktu mezi dětmi
- **Organizace:** v sedě, v řadě
- **Formy práce:** frontální
- **Pomůcky:** žádné
- **Popis aktivity:** Děti si sednou za sebe do řady, tak aby dosáhly kamarádovi, který sedí před námi na záda. Jako poslední sedí paní učitelka. Začnou se navzájem masírovat. Děti budou upozorněny, že musí masírovat jemně, opatrně a klidně.
- **Závěr:** Jeden chlapec řekl, že mu to není příjemné a chtěl z činnosti odejít, což samozřejmě mohl. Ostatní děti si masáž užily a snažily se, aby si to užil i kamarád.

f. **Sebepojetí:** Na sebepojetí dítěte má velký vliv rodič a člověk dítěti blízký. Pro rozvoj dětského sebepojetí byla zvolena aktivita s názvem **Jaký jsem**.

- **Cíl:** popsat a nakreslit sám sebe
- **Organizace:** u stolu,
- **Formy práce:** individuální
- **Pomůcky:** čtvrtka, tempery, štětce, zrcadlo
- **Popis aktivity:** Paní učitelka připraví dětem zrcadlo tak, aby na sebe každé dítě vidělo. Děti si sednou ke stolu a namalují samy sebe, celou dobu se mohou pozorovat v zrcadle. Poté za každým z nich přijde paní učitelka a zeptá se jich proč se namalovaly tak a tak, co na sobě mají rádi a jestli je něco, co by chtěly jinak. Pak jim paní učitelka řekla, co se jí na nich líbí.

- **Závěr:** Jen pár dětí se namalovalo podle skutečnosti, některé děti si namalovaly jinou barvu vlasů nebo jinou délku. Změnily si barvu očí, ne každé dítě to dělalo účelně, že by chtělo být jiné, ale jen chtěly mít hezký a něčím neobvyklý obrázek. Při otázce, co by na sobě změnila řekla většina dětí, že nejspíše nic, což všem udělalo velikou radost. Na dětech bylo vidět, že se jim líbí, že byly pochváleny.
- g. Tvořivost:** Především děvčata, docházející do této třídy, byla sama od sebe velmi tvořivá. Každý den si stříhaly a vyráběly nejrůznější věci z papírů. V návaznosti na předchozí činnost byla zvolena **výrobu královské koruny**.
- **Cíl:** vyrobit koruna, rozvoj tvořivosti
 - **Organizace:** u stolu
 - **Formy práce:** individuální
 - **Pomůcky:** čtvrtky, nůžky, tempery, barevné papíry, lepidlo
 - **Popis aktivity:** Děti chodily ke stolečkům postupně, vzaly si čtvrtku a paní učitelka jim pomohla s nakreslením tvaru koruny, některé děti potřebovaly pomoc se stříháním. Poté už si mohly děti zdobit korunu jakkoliv chtějí, mohly si najít cokoli co by si na ní chtěly dát. V tomto nebyly dětem stanoveny hranice. Když měly děti korunu dozdobenou, tak korunu slepily a přidělali na ní gumičku.
 - **Závěr:** Děti měly z hotové výrobku radost. Některé s korunou šly i na procházku. Překvapující bylo, kolik dětí ještě neumí samostatně stříhat.

6.2.3 SHRUTÍ

Pozorování bylo zaměřeno na sociální a osobnostní rozvoj dětí skrze řízené, ale i neřízené činnosti vykonávané během dne v Klubíčku. Tyto činnosti směřovaly k cílům jako naslouchat si, vyjadřovat se samostatně, rozvoj nonverbální složky komunikace, uvědomit si, co se nám líbí a co ne, rozvoj spolupráce a pomoci druhému, posilovat dětská přátelství, podpořit kontakt mezi dětmi, poznat sám sebe a rozvoj tvořivosti.

Děti většina činností velice bavila a cíle se postupně naplňovaly. Určité činnosti byly ale některým dětem nepříjemné a dělat je nechtěly, obzvláště ty, kde se měly dotýkat či mluvit o sobě. Nejúspěšnější činnosti byly ty, při kterých mohly pracovat ve skupinách a zůstalo po nich něco hmotného (postavený dům ze stavebnice, výtvar). Děti se většinou

zapojily do všech aktivit a na kolektivu bylo vidět už během pár měsíců, že si více důvěřuje, děti dokáží fungovat více pospolu a dochází ve třídě k méně konfliktům.

ZÁVĚR

Cílem bakalářské práce bylo podrobně analyzovat vliv činností dobrovolnických organizací na osobnostní a sociální rozvoj dětí předškolního věku.

Jak z práce vyplývá, tak i vzhledem k tomu, že tyto skupiny či organizace navštěvují převážně děti ze sociokulturně znevýhodněného prostředí, tak fungují v podstatě na stejném principu jako klasické mateřské školy. Rozdílem by mohlo být, že cíle činností jsou více zaměřené na emoční rozvoj, rozpoznání emocí, projev emocí, uvědomění si sama sebe, spolupráci, pomoc druhému apod. Také více spolupracují například s logopedem, jelikož nadměrná většina dětí má závažné problémy po jazykové stránce.

Vedlejším cílem bylo zjistit, zda tyto děti budou schopny zvládnout poslední povinný rok mateřské školy nebo vstup do základní školy. Děti navštěvující program včasné péče Klubíčko delší dobu, pokud zrovna neřešíme logopedické problémy, toho zcela jistě schopny byly. Naučily se jistému řádu, spolupráci, otevřené komunikaci, projevení se a mnoha dalším věcem. Úkolem také bylo naučit děti hygienickým návykům, na které nebyly z domova zvyklé. A samostatnosti, ve které ty děti z mnohočlenné rodiny excelovaly, ale děti, které neměly tolik sourozenců či byly jedináčci nebyly schopni základních sebeobslužných činností. K úspěšnosti přechodu dětí do MŠ či ZŠ napomohlo Klubíčko také tím, že na již zmiňovaný přechod, připravilo i rodiče tím, že je obeznámili s termíny zápisů, s výbavou, kterou děti budou potřebovat, s tím, co by dítě mělo umět před přechodem do MŠ či ZŠ a podobně.

Možnosti dobrovolnické organizace v procesu osobnostního a sociálního rozvoje dětí jsou především to, že každé dítě pochází z odlišného prostředí, tím se děti přirozeně učí pochopení odlišnosti a jinakosti. Vzhledem k tomu, že se jedná o skupinu 15 dětí, tak nastává rozvoj spolupráce, tolerance a empatie. Dobrovolnická organizace má také tu výhodu, že je v užším kontaktu s rodiči dítěte, proto ho zná lépe, učitelky vědí, kde a jak žije, a proto se mu mohou věnovat více individuálně a s větším pochopením.

Meze dobrovolnických organizací v osobnostním a sociálním rozvoji jsou takové, že nemohou nahradit rodinu, která je, jak již bylo uvedeno v teoretické části základní sociální

skupinou, v níž si dítě osvojuje, jak se má chovat ke starším lidem, k vrstevníkům apod. Prvotní sociální návyky tedy nejsou správně rozvinuty.

Cíl empirického šetření byl naplněn pomocí popisu vybraných aktivit, zaměřených na osobnostní a sociální rozvoj, které byly realizovány během řízených činností. Rozebrané činnosti v praktické části této bakalářské práce mohou napomoci ostatním organizacím zaměřeným na tyto děti v plánování řízených činností. Další uplatnění mohou mít při jakékoliv práci s dětmi ze sociokulturně znevýhodněného prostředí, ale i v běžných mateřských školách či jiných skupinách.

RESUMÉ

Cílem práce bylo podrobně analyzovat vliv činností Programu včasné péče Klubíčko společnosti Ponton z.s. na osobnostní a sociální rozvoj dítěte.

V teoretické části jsou definovány pojmy dobrovolnictví, také jsou určeny jeho typy, dobrovolník a dobrovolnické organizace. Další kapitolou je charakteristika osobnostního, emočního, sociálního vývoje dětí předškolního věku a socializace. Závěrečná kapitola je zaměřena na roli dobrovolnických organizací v osobnostním a sociálním rozvoji dětí ze sociokulturně znevýhodněného prostředí, kde najdeme 3 podkapitoly - prostředí jako významný faktor, děti ze sociokulturně znevýhodněného prostředí a samotné role.

Praktická část byla realizovaná v programu včasné péče Klubíčko a obsahuje informace získané analýzou odborných dokumentů a pozorování rozvoje konkrétních osobnostních a sociálních dovedností, které vytyčil autor Michal Svoboda (2017). Pozorování obsahuje soubor vybraných aktivit a jejich zhodnocení, analýza dokumentů obsahuje podkapitoly jako popis programu, cíle programu, základní poskytované služby, podmínky využívání služeb apod.

Summary

The goal of the whole piece of work is to analyse in detail the influence of the activities within the programme of the early care called *Klubíčko*, which is realized by the organisation Ponto z.s., on the personality and social development of a child.

In the theoretical background, the basic terms *voluntariness*, including the proper clarification of its particular types as well, *volunteers*, and *voluntary organisations* are defined. Another chapter is concerned with the characteristic of the term socialization and the personality, emotional, and social development of preschool-age children. The concluding chapter focuses on the role of the voluntary organisations in the personality and social development of the children from a socioculturally disadvantaged environment. The concluding chapter is divided into three subchapters discussing the issue of an environment as a significant factor, children from a socioculturally disadvantaged environment, and the roles as such.

The practical part of the paper is realized on the ground of my work within the programme of the early care and contains information obtained from document analysis and observation of the development of the particular personality and social skills, which were defined by the author Michal Svoboda (2017). The observation section of the thesis includes the file of selected activities and their evaluation as well, the part concerning the analysis of the papers consists also the component subchapters such as the description of the programme, the main goals of the programme, the fundamental provided services, the conditions of the use of services, and the like.

SEZNAM LITERATURY

- BURKOVIČOVÁ, Radmila. *Děti ze sociokulturně znevýhodněného prostředí v předškolním vzdělávání*. V Ostravě: Ostravská univerzita, Pedagogická fakulta, 2016. ISBN isbn978-80-7464-812-0.
- DAMON, William, Richard M. LERNER a Nancy EISENBERG. *Handbook of Child Psychology: Social, Emotional, and Personality Development*. Sixth edition. Canada: John Wiley, 2006.
- HELUS, Zdeněk. *Dítě v osobnostním pojetí: obrat k dítěti jako výzva a úkol pro učitele i rodiče*. Praha: Portál, 2004. Pedagogická praxe. ISBN 80-7178-888-0.
- LANGMEIER, Josef a Dana KREJČÍŘOVÁ. *Vývojová psychologie*. 2., aktualiz. vyd. Praha: Grada, 2006. Psyché (Grada). ISBN 978-80-247-1284-0.
- MATOUŠEK, Oldřich. *Metody a řízení sociální práce*. Praha: Portál, 2003. ISBN 80-7178-548-2.
- MLČÁK, Zdeněk a Helena ZÁŠKODNÁ. *Prosociální charakteristiky osobnosti dobrovolníků*. Ostrava: Ostravská univerzita v Ostravě, Filozofická fakulta, 2013. ISBN 978-80-7464-462-7.
- PRŮCHA, Jan, Jiří MAREŠ a Eliška WALTEROVÁ. *Pedagogický slovník*. 4. aktualiz. vyd. Praha: Portál, 2003. ISBN 80-7178-772-8.
- SVOBODA, Michal. *Psychosociální interakční výcvik v pedagogické praxi*. Plzeň: Západočeská univerzita v Plzni, 2017. ISBN 978-80-261-0676-0.
- ŠORMOVÁ, Lucie a Alžběta KLÉGRVÁ. *Dobrovolnictví*. Praha: Vzdělávací institut ochrany dětí, 2006. ISBN 80-86991-68-7.
- TOŠNER, Jiří a Olga SOZANSKÁ. *Dobrovolníci a metodika práce s nimi v organizacích*. Praha: Portál, 2002. ISBN 80-7178-514-8.
- VÁGNEROVÁ, Marie. *Vývojová psychologie: dětství a dospívání*. Vyd. 2., dopl. a přeprac. Praha: Karolinum, 2012. ISBN 978-80-246-2153-1.

Další zdroje

- Slovníček pojmů: Sociální dovednost. Apas.cz: akademie osobního rozvoje [online]. 2020, 2020 [cit. 2020-07-27]. Dostupné z: <https://apas.cz/slovnicek-pojmu/socialni-dovednost/>
- Zákon č. 198/2002 Sb.: Zákon o dobrovolnické službě a o změně některých zákonů (zákon o dobrovolnické službě). Zákony pro lidi: Sbírka zákonů [online]. Česká republika, 2014, 5.6.2014 [cit. 2020-07-29]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2002-198/zneni-20140605>
- Výroční zpráva 2019. Ponton.cz [online]. Česká republika, 2020, 30. 6. 2020 [cit. 2020-07-29]. Dostupné z: <http://ponton.cz/vyrocnizprava-2019/>

PŘÍLOHY

Příloha č. 1. – Smlouva

SMLOUVA O NÁVŠTĚVOVÁNÍ PROGRAMU VČASNÉ PĚČE KLUBÍČKO

Ponton, z.s.

Sady Pětatřicátníků 27, 301 00 Plzeň

registrované u MV ČR pod číslem II/s-OS/1-30990/96-R ze dne 30.10.1996

IČO: 643 55756

Zastoupené Bc. Ivanou Konášovou, koordinátorka PVP Klubičko

(dále jen „organizace“)

na straně jedné

a

trvale bytem:

rodné číslo:

ja ko zákonný zástupce dítěte uvedené ho v čl. 2 této smlouvy

(dále jen „zákonný zástupce“)

na straně druhé

uzavírají tuto smlouvu o návštěvování předškolního programu v rámci projektu Program včasné péče Klubičko

Smluvní strany se dohodly na těchto skutečnostech:

čl. 1

Základní ustanovení

- (1) Spolek provozuje předškolní program - Program včasné péče Klubičko (dále jen Pvp Klubičko) v prostorách sídla organizace - Sady Pětatřicátníků 27, Plzeň.
- (2) Pvp Klubičko je vzdělávací předškolní program pro děti ve věku 3-7 let a jejich zákonné zástupce. Pvp Klubičko nabízí individuální přístup, všestranný rozvoj dítěte a spolupráci s rodinou. V Pvp Klubičko se děti zejména připravují na vstup do mateřské školy nebo do základní školy.
- (3) Obě smluvní strany jsou si vědomy skutečnosti, že Pvp Klubičko není zařazeno do sítě školských zařízení. Z toho vyplývá spoluzodpovědnost zákonného zástupce za zdraví a bezpečnost dětí (spolu s pracovníky Pvp Klubička či jinými zaměstnanci organizace).

čl. 2

Dítě vPvp Klubičku

Ponton, z.s.
sady Pětatřicátníků 27
301 00 Plzeň
+420 377 220 557
info@ponton.cz
www.ponton.cz

- (1) Zákonný zástupce a spolek se dohodli na přihlášení a docházce dítěte do Pvp Klubička.
 (2) Identifikační údaje dítěte:

Jméno dítěte:

Adresa dítěte:

Datum narození dítěte:

Zdravotní pojišťovna dítěte:

čl. 3

Pvp Klubičko

- (1) Program Pvp Klubičko je zajišťován zaměstnanci organizace Ponton, z.s.
 (2) Provozní doba Pvp Klubičko je pondělí až čtvrtek v rozmezí 8.00 - 14.00 hodin, tato provozní doba se může změnit dle finančního zajištění projektu. Program neprobíhá ve dnech vyhlášených školních prázdnin (tedy podle nastavení organizace školního roku dle MŠMT), pokud organizace nestanoví jinak. Provoz může být uzavřen v předem ohlášeném termínu zejména z provozních důvodů organizace a projektu.
 (3) Organizace se zavazuje:
- plánovat a realizovat výchovně vzdělávací program pro děti, rozvíjet jejich schopnosti a dovednosti podle základních principů vzdělávacího programu Začít spolu,
 - řádně pečovat a zajišťovat bezpečnost dětí v rámci občanského zákoníku,
 - komunikovat s rodinou a naslouchat jejich potřebám, zapojovat rodiče do činností Pvp Klubička,
 - udržovat čistotu a pořádek v prostorách Pvp Klubička,
 - zodpovědně hospodařit se svěřenými prostředky,
 - chránit získané informace o dítěti, zákonném zástupci a jeho rodině.

Zákonní zástupci

- (1) Zákonný zástupce se zavazuje:
- přivádět pravidelně dítě do Pvp Klubička a vyzvedávat dítě v Pvp Klubičku osobně (s výhradou v odst. 2 tohoto článku uvedeného) ve stanovené době (čl.3 odst.2),

Ponton, z.s.
 sady Pěraňkova 94/27
 301 00 Píseň
 +420 377 220 557
 info@ponton.cz
 www.ponton.cz

- b) vyzvednout dítě nejpozději do konce stanovené provozní doby,
 - c) zajistit pro dítě potřebné vybavení podle dohody s pověřenými pracovníky Pvp Klubičko,
 - d) spolu s podpisem této smlouvy předložit pověřené pracovníci Pvp Klubičko průkaz zdravotního pojištění dítěte a umožnit pořízení jeho fotokopie,
 - e) připravit dítěti na pobyt v Pvp Klubičku svačtinu,
 - f) hradit dítěti nejpozději poslední den v předcházejícím týdnu stravné, tj. obědy, dle vyhlášené ceny, minimálně na následující týden. Pokud dítě nebude mít uhrazený oběd, musí si ho zákonný zástupce vyzvednout nejpozději do 12.30 hodin,
 - g) hradit každý měsíc dítěti pitný režim pro pobyt v Pvp Klubičko ve stanovené částce a to vždy před začátkem nového měsíce,
 - h) bez zbytečného odkladu informovat organizaci o změnách zdravotního stavu dítěte i o dalších pro uskutečňování programu Pvp Klubičko rozhodných skutečnostech,
 - i) ohlásit nemoc a dobu neúčasti dítěte, peníze za včas odhlášené obědy po dobu nemoci či neúčasti se převodem do následujícího období docházky dítěte,
 - j) zapojovat se do aktivit programu Klubička a projektu Trénink (př. ranní úkol s dítětem, konzultace, nácvik logopedie, akce a semináře pro rodinu).
- (2) Zákonný zástupce může písemnou formou zmocnit pověřenou osobu, která může přivádět a vyzvedávat dítě.
- (3) Zákonný zástupce souhlasí s využitím fotografické dokumentace a video/audio nahrávek dětí v rámci aktivit a běžného provozu Pvp Klubička pro účely propagace a prezentace programu Pvp Klubičko organizací.
- (4) Zákonný zástupce souhlasí s poskytováním údajů o dalším vzdělávání dítěte a to po dobu 1 školního roku. Údaje budou použity pro vyhodnocování efektivity a z kvalitativní služby Pvp Klubička.
- (5) Zákonný zástupce souhlasí se spoluprací a návštěvami pracovníka projektu Trénink v rodině, zejména za účelem vzdělávání v domácím prostředí, informace o akcích pro rodiče, spolupráce s Klubičkem a řešení jiných potřeb rodiny.

ČL 5

Souhlas s poskytnutím osobních údajů

- (1) Prohlášení zákonného zástupce:
- Podpisem této smlouvy souhlasím s poskytnutím svých identifikačních osobních údajů a identifikačních a jiných osobních údajů svého dítěte organizaci Ponton, z.s., Sady Pětatřicátníků 27, 301 00 Plzeň, v rozsahu potřebném pro poskytování služeb Programu včasné péče Klubičko. Tento souhlas poskytnuji v souladu se zákonem č. 101/2000 Sb., o ochraně osobních údajů, a to na dobu pěti let od posledního kontaktu s organizací, pokud nedojde k jeho odvolání dříve.
- (2) Ponton, z.s. byl za registrován Úřadem pro ochranu osobních údajů pod číslem 00016 260/001 dne 3.6.2002.

Ponton, z.s.
sady Pětatřicátníků 27
301 00 Plzeň
+420 377 220 557
info@ponton.cz
www.ponton.cz

ČL. 6

Platnost smlouvy

- (1) Tato smlouva se uzavírá na období od 6. ledna 2020 do 30. června 2020.
- (2) Smlouva začíná platit dnem podpisu.
- (3) Zákonný zástupce může od smlouvy kdykoli odstoupit oznámením organizaci.
- (4) Organizace může od smlouvy odstoupit v těchto případech:
 - a) zákonný zástupce opakovaně nehradí stravné či úhrady na pitný režim dítěte dle čl. 4 odst. 1 písm. f) této smlouvy,
 - b) dítě bez omluvy zákonného zástupce ne navštívuje program Pvp Klubičko déle než 2 týdny,
 - c) zákonný zástupce neplní další povinnosti dle čl. 4, odst. (1), této smlouvy,
 - d) ze závažných provozních důvodů organizace,
 - e) na základě závažných zdravotních důvodů dítěte,
 - f) při hrubém porušení této smlouvy či nerespektování pokynů pověřených zaměstnanců organizace.
- (5) Smluvní strany tedy organizace či zákonný zástupce od smlouvy odstoupuje vždy osobní dohodou s písemným zápisem nebo v případě vyloučení z projektu pro dlouhodobou neomluvenou absenci odesláním písemného oznámení na adresu zákonného zástupce.

ČL. 7

Závěrečná ustanovení

- (1) Tato smlouva je vyhotovena ve dvou stejnopisech, po jednom pro každou ze smluvních stran.
 - (2) Zákonný zástupce i pracovníci organizace smlouvu přečetli a připojují své podpisy.
- V Plzni dne

 koordinátorka PVP Klubičko

 zákonný zástupce dítěte

Ponton, z.s.
 sady Pětatřicetníků 84/27
 301 00 Plzeň
 +420 377 220 557
 info@ponton.cz
 www.ponton.cz

Příloha č. 2. - Zdravotní způsobilost

**Čestné prohlášení zákonného zástupce o zdravotní
způsobilosti dítěte kdocházce ve školním roce 2019/2020 do
Pvp Klubíčko:**

Jméno zákonného zástupce:	
Jméno dítěte:	
Datum narození dítěte:	
Dítě je zdravé a může být přijato a pravidelně docházet do dětského kolektivu projektu předškolního vzdělávání Pvp Klubíčko ano ne	
Dítě vyžaduje speciální péči: (př. brýle, dieta, pohybová omezení apod.)	ano ne
<i>Popište:</i>	
Jiná závažná sdělení o dítěti: (př. epilepsie, úzkosti, vrozené vady apod.)	ano ne
<i>Popište:</i>	
Dítě je řádně očkované podle očkovacího kalendáře: ano ne	
Alergie: ano ne	
<i>Popište:</i>	
Dětský lékař dítěte (nepovinný údaj):	

Zákonný zástupce prohlašuje, že všechny údaje jsou pravdivé a souhlasí s tím, že je povinen upozornit na všechny změny zdravotního stavu dítěte a je dále povinen přerušit docházku dítěte v případě závažných infekčních - nakažlivých onemocnění v rodině.

V dne:.....

zástupce

Podpis zákonného

Ponton, z.s.
sady Pětatřicátníků 94/27
301 00 Plzeň
+420 377 220 557
info@ponton.cz
www.ponton.cz

Příloha č. 3. – Přihláška

PŘEDBĚŽNÁ PŘIHLÁŠKA

(ZAŘAZENÍ DO EVIDENCE ZÁJEMCŮ O SLUŽBU PŘEDŠKOLNÍHO PROGRAMU PVP
KLUBÍČKO)

ZÁKONNÝ ZÁSTUPCE

Jméno a příjmení:

Trvale bytem:

Aktuální adresa:

(pokud se neshoduje s trvalým bytem)

Rodné číslo:

Telefonní kontakt:**DÍTĚ**

Jméno a příjmení:

Trvale bytem:

(pokud se neshoduje se zákonným zástupcem)

Aktuální adresa:

(pokud se neshoduje se zákonným zástupcem)

Datum narození:

Zdravotní pojišťovna:

Podpisem předběžné přihlášky souhlasím s poskytnutím svých identifikačních osobních údajů a identifikačních a jiných osobních i citlivých údajů svého dítěte organizaci Ponton, z.s., Podmostní 1, 301 12 Plzeň, v rozsahu potřebném pro poskytování služeb programu předškolní výchovy. Tento souhlas poskytuji v souladu se zákonem č. 101/2000 Sb., o ochraně osobních údajů, a to na dobu

Ponton, z.s.
sady Pětatřicátníků 94/27
301 00 Plzeň
+420 377 220 557
info@ponton.cz
www.ponton.cz

pěti let od posledního kontaktu s organizací, pokud nedojde k jeho odvolání dříve.

.....

Datum

Podpis zákonného zástupce

Pozn. Odkud se klient dozvěděl o naší službě:

Určeno pracovníkovi

Vytvořena kopie zdravotního průkazu

(popřípadě dokladu o zdravotním pojištění)

Ověřeno podle občanského průkazu

Ověřeno podle rodného listu

Ověřeno podle soudního rozhodnutí

(pouze v případě, že zákonný zástupce není rodič)

.....

Datum

Podpis pracovníka

Ponton, z.s.
 sady Pětatřicátníků 94/27
 301 00 Pízeň
 +420 377 220 557
 info@ponton.cz
 www.ponton.cz

Příloha č. 4. – Dotazník

VSTUPNÍ DOTAZNÍK PŘI NÁSTUPU DÍTĚTE DO PVP KLUBÍČKO

Jméno dítěte:

Datum narození:

Jak doma dítě oslovujete?:

S čím ještě potřebuje dítě dopomáhat?:

Máme ho spíš nutit do jídla?:

Jaká jídla doma nechce nebo ještě neochutnalo?:

Chodí doma po obědě spinkat? (režim doma):

Důležité informace z rodinného života:

Sourozenci dítěte:

Důležité informace o vývoji dítěte (porod, vývoj – řeč, chůze, úrazy, nemoci, události):

Informace o komunikaci (jak mluví):

Jiné informace a očekávání rodičů:

Ponton, z.s.
sady Pětatřicátníků 94/27
301 00 Plzeň
+420 377 220 557
info@ponton.cz
www.ponton.cz

